Контрольный экземпляр

Масе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ◆ ШИНАРА, 30 АВГУСТ, 1983 ШУ. ◆ № 104 (6826). ◆ Мах 3 кеп.

ХIара бетта плани тIаьхьна социалистически декхарийн тIехкхочушдеш хьайогIа В. И. Ленина цIерагIча завода № 13-16 йолча установка коллектив. Хьунаре къахьегаро, социалистически ядьи къахьегами кхетамца вIаштIехьбаннакаро кердача толамашка кхуьл установка технологаш. «ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикен хьадер дукхагIеа хилийта!» ахача девизагIа завода установкашта юкъе шерра яржача социалистически яхье цхьа санна дукхаза а хьалхара моттигаш лоцуш цар.

Установка коллектив доахача толамашта юкъе дезза даакъа а лоцуш, белгалбаьхна дика къахьегаш ба технологаш Валуйски Владимир, Шуляк Александр, Пасюра Елена, Мельников Сергей, кхьйбераш. Цхьа моттиг ницкъалийтало цар къахьегамен производственни дисциплина а технологически режим толхаяь. Цар арахеца продукци тIехдика мара хилац.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) технологаш В. Валуйски, А. Шуляк, Е. Пасюра, С. Мельников.

З. БАТЧАЕВА сурт.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

АргIанарча заседане КПСС ЦК Политбюрос йийца а йийца, могайир 18 августа КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова американски сенаторий группаца хиинача къамаьла итогаш. Белгалдаьккхар, иза къамаьл лоархIаме хилар советско-американски гIулакхаш дегIаькхуьлара, чIоагIачь машара тIехьа, ракетно-ядерни кхерам дIабаккхар дукха къовсам лоаттабара. Советски Союза принципиальни установкех дийцар новкъоста Ю. В. Андропова къамаьл деча хана. ХIаьта СССР нерда машара инициативаш дIакхайкир.

Политбюро заседане белгалдаьккхар, США паччахьалкхен, политически деятелашта, общественностага шаьра дIакхайтанза дергдац Америка ВIашагIкхийттача Штаташца лерттIа, шина агIонна пайдане долаш а юкъарча машара гIулакха боккха пайда хьабоалаш а цIенача аег тIара гIулакхаш леладе Советски Союз лоаш хилар.

Советски Союзая США нен юкъера гIулакхаш дIахо дахар дукхагIча даьхе тийша де Европера ядерни герзашта доазув оттадара хьакъехьара Женевера переговорашка корта болаш хIама дарах. Политбюро заседане белгалдаьккхар, вита толам баийха йаш хилар, нагахьа санна США пхьатарарча боньовнй ларда тIа тийша болх кIал боацаш барт бе хьаш долаш хуле. Шийн а вовй союзникий а кхерамален хьашташтa зе а деш Советски Союз ше цаI тIехьашка ярт ма вин ахаш уйла яр — тIехьаде йоацаш цIана да.

Политбюрос белгалдаьккхар, новкъоста Ю. В. Андропова къамаьл деча хана дIахкайкаль стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьара положенеш а Советски Союзен США-н ядерни арсеналаш хIаиз йолчча бесса йитара хьакъехьара советски предложенеш а, хIаьта иштта космосе герз дIанийдара хьакъехьара боккхен реальнни кхераз тIера дIабаккхарах йола положенеш а чIоаттIа лоархIаме хилар. Дунен дукхача мехкашка могаь тIакйца Советски Союза из инициатива ховдам боллаш хьагойтай «Космосе, космосера Лаьттана из юкъебоалабелта дехкарах» йолча Договора проекта тIа, хIаьта из Советски Союзо ООН-е официальни дIачуенна. Политбюро тешаш е космосе спутникашта дуьхьара герз дIатардара ше цхьаьне мораторий оттаьча СССР-а масал вIашагIкхийтача Штаташа хьалоаьргхиларах.

ХIаьз дунен тIа долаш дола кхоккама а дениий а кхувргаш дIададара проблема кердача тайпара: паччахьалкхений чурча гIулакхашта арахьара чу ца тIерташ, кхерамаш тIа ца тувсаш, иза юкъе ца боалабеш, агIонашта мегаза тайпара решенеш а лехаш доввааш машара нагькъагIа къестадара тIадераздаь новкъоста Ю. В. Андропова дIакхайкадаьр принципиальни лоархIам болаш хилар белгалдаьккхар Политбюрос.

Политбюрос къоабалдир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела Г. А. Алиева Сире Халкъа совета делегацеца хиина къамаьл. ДогагIлея а вIаьш цхьана гIулакхаш лелахара а Договора чIоагIача ларда тIа советско-сирийски гIулакхаш толаме дегIахаш хилар белгалдаьккхар. Гаргарча Малхбоалене масса а оагIорахьара ниййсон урегулировани яра тIехьарча къовсаме низ ца кхобеш къахьегар доархIаме дерхI шинна а оагIоно.

1982 — 1983 шерашка Iан замалахь хьайбаш толаме Iаигара дахара, хьайбай продукташ дукхагIа лахара а кийчьара а лелаьча Еррирсоюзни социалистически ахьа итогашка хьенар КПСС ЦК Политбюро. КПСС ЦК майски а ноябрьски а (1982 ш.) Пленумий решенеш кхоачаш а еш, дукхача колхозаша, совхозаша, боахамий юкъарча а юртбоахама кхыча а предприятеша, районаша, областаша, краяша, автономни а союзни а республикаша хьайбаш боахама доакъара бада дикка чIоагIбьаь. Хьайбаш тIерадалийтадах, цар продуктивность хьаькъьай. ТIаьта цул ларда тIа уж дакъа Iангара даьнал, дулх, шура, фуьаш, кхыйола продукци алсамйоаккхача белгала хувшамаш даьл. Хьайбай продукташ йоахара планаш а социалистически декхараш а кхоачашделга Iалашдаьл мехка Кхачаш программа кхоачашъеча доакха даакъа юкъедихьал.

Цунца цхьана, социалистически яхьа итогаш еча хана хьайотча республикашка, краяшка, областашка хьайбаш Iангара доахача, хьайбай продукташ йоахача а кийчьеча а цIенхаштта гIалаташ дувлийтад, доакъар Iалашдара йолча ерригача торовех ледара пайда нийбаьб. доагIача тайпара дIаахайтадац доакъар.

Ерригсоюзни социалистически яхье котъьеннарташ а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ, ахчал премеш елнай 8 союзни республикана, 33 автономни республикана, краяна, областа, 200 юрташкарча района, 1000 колхоза, совхоза, боахамий юкъарча а кхыча а предприятена, организацена.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК юрта боахама а агропромышленни комплекса кхыча доакъой а болхлой къахьегама лакха мах а бь, юрта къахьегамхой тIахьийхаб 1983 — 1984 шерашка Iан замалахь хьайбаш толаме Iангара дахара, юртбоахама продукци дукхагIа ийхара, кийчьара тIехьара Ерригсоюзни социалистически яхь дIахоьхьа. Цу гIулакха дерригача боахамашта могадаьд дIат а кхыйола культураш а чуйца яьнача мукъадаьнка низаш средстваш хьем ца беш, къаьстта силос а Iалашъеш доакъар дIахо Iалашдара тIадерзаделга, чу иел лоаттадеча хана хьайбашта тоъаргдолаш мошен тIоаьен доакъар кийч а дергдолаш.

Политбюро заседане дийцад СССР чурчен арахьарчен вахара кхыдола дешаш а.

ДАЙМЕХКА ГIОЛЛА

РСФСР

ИЖЕВСК. Уренгой — Помары — Ужгород яха магистральни газопровод юлларашта хетаьь я Удмуртски краеведчески музее хьайийла выставка. Кертера моттиг дIалоац автономни республика территоре тIа гIолла бодача трасса 200 километр хулача участка тIарча дикагIболча гIишлонхоех долча документальни дувцараша.

УКРАИНСКИ ССР

ГОТВАЛЬД (Харьковски область). Чкъаьрий лушача доккхий толамаш даьхад Лимански рыбхоза къахьегамхоша. Змиевски ГРЭС-а дIайха хий чуухача водохранилища база тIа цар хьабаьб садкони боахам. Цхьа гектарал а кIезигагIа моттиг дIалоацаш йолча цу водохранилища цхьан сезонагIа 12 эзар центнер гарга карп яха чкъаьра лу. Рыбхоза тайп-тайпара оборудовани кийчъелга вIаштIехьдаьккхад шефаша — промышленни предприятей коллективаша. Цар новкъосталца садоний площадь пятилетка чакхъялалехьа иххы а цхьа гектар шеръе лаьрхIад уххаа.

БЕЛОРУССКИ ССР

МИНСК. Белоруссеcихха рож дIаде доладаьд. Боахамашка пo дIалоац миллион гектар совгIа моттиг — дерригаш а хIана дац ыьгIа гурахьа дIадуваш дола кхаш. Механизатораша лаьрхIад 10—12 дийнахьа дерригa бахлаш чакхдаха, оргайоахаш тоаю агротехника, юкъекхуьл дика хьувкъаш дола сорташ.

ЭСТОНСКИ ССР

ТАЛЛИН. Магистральни газопровод юллача Эстоне машинашъераша юкъедаьош дола даакъа дегIадоагIаш да. И Лауристина цIерагIча Таллински машинашъеча заводе проектни мощностага кхоачалый газопроводий компрессорни станцешта лаьрхIа феца шельеш йола низ боля аппараташ арахеца доладелер. Заводе арахеца кийчъеш я 100 атмосфер давлени йолаш болх бе могаргдола газоперекачивающи агрегаташ.

ГРУЗИНСКИ ССР

ТБИЛИСИ. Комсаш чуьца йолалый Марнеульски, Болниссни районашкарча специализировани боахамаша. Къулбехьара Грузи республика вертгерьярех столовей комсаш доаттаер хиина дIаотташ латт. 25 сортагIа йола комсаш лелаю уххаа хIана. Царех дукхагIаш — Грузински юртбоахама института профессора Рамишвили Максимец цун вийий Ревазен селекцен я. Дика хьувкъаш, чам дика болаш хилар ца белгала долаш, геннга транспортаца дIахьахьийта, дукхача хана лоаттаде йиш йолаш сорташ да уж. Комсий столовей сортий пайнтадеш шеръяро, цар йIаьхийча ассортименто, промышленни технологегIа лелаеш хилара торо хулийтаргья пятилетка чакхйоалаш Грузе хаац бахаш йола городаш, промышленни центраш, курорташ бIарччача шера комсашца Iалашъе.

(ТАСС).

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Кагирхой гIулакхашта йолча НГIАССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссе дийцад «Город Грознерча Октябрьски райисполкомо къонача депутаташца беча балха хьакъехьара «1982 шера 24 мартера Лакхехьарча Совета массазарча комиссе рекомендацеш кхоачашъяра лелаях» дола доаш. Председателал деш вар комиссе председатель Г. Г. Махаури.

Октябрьски райисполкома председатела заместитела С. В. Степной доклада тIа а НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаташ Н. Н. Ведерникова, М. А. Мержоева, доаш кийчдеча болхлой группа председатела В. Г. Данилова даьча къамаьлашка а белгалдаьккхар Октябрьски райисполкомо къонача депутаташта юкъе хьада организаторски болх беш хилар. «СССР халкъа депутатий статусах» долча Законага хьежжа къонача депутаташна дешийтала вIаштIехьдаьккхад, исполкома заседанешка, райсовета сессешка дувцийта дешаш кийчдеча уж юкъеув. Харжархой наказаш кхоачашдара балха юкъекхуьл къона депутаташ.

Цунца цхьара кагирхой гIулакхашта йолча НГIАССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссе заседане белгалдаьккхар массазарча комиссе рекомендацеш кхоачашъяра даькъе Октябрьски райисполкома оагIонгахьара долаш дола кхоачамбоацарадии дакха дисараш. Къонача депутаташта юкъе райисполкомо беча балха хIана болаш бола боарам кхоачам хиллал цар балха новкъостал деш бац, хIаьта иштта цар производственни гIулакхаш депутатски декхараш цхьана тардеш лелалара новкъостал деш а бац. Райисполкомо хан-ханнахьа информацеш ца къоначa депутаташa решенеш, харжархой наказаш кхоачашдара хьакъехьа, депутаташа сессешка гайнна предложенеш критически замечанеш кхоачашъяра даьча гIулакхий хьакъехьа. Районни Совета балха практика юкъедоаладаьдац шоай депутатски декхараш кхоачашдара хьакъехьа. Совета а цун органий а решенеш поручнеш кхоачашъярах долча къоначa депутатий хоамашка ладувгIилга. Шоай харжамий округашка хаттехьа мара отчеташ яц, профсоюзашка, халкъа тIахьожама, кхыча общественни организацешка бувзам мела лелабу къонача депутаташа. Районни Совета массазарча комиссей балха юкъе а доагIача тайпара даакъа лацац цар, цудухьа цар балха эффективность лоха я.

НГIАССР Лакхехьарча Совета кагирхой гIулакхашта йолча комиссе иштта белгалдаьккхад халкъа депутатий Октябрьски районни Совета исполкомо къона депутаташ района хьалхашка латта боахама декхараш кхоачашдара мела юкъеувзаш хилар а. Къонача депутаташца болх бара йола методически материал кIезига я райисполкоме, царна практически новкъостал дара болх эсала лелабу депутатски группаша.

НГIАССР Лакхехьарча Совета кагирхой гIулакхашта йолча комиссе Октябрьски райисполкома рекомендацеш еннай белгалдаьха кхоачамбоацараш дIададара, кхы тIа де дезараш дара, къахьегамхой критически замечанеш предложенеш кхоачашъеча, шоай территоре тIа комплексни экономически социальни дегIаухилга Iалашдеча къона депутаташ юкъеозара.

Р. КАНТАЕВ,
НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума инструктор.

СЕНАХ ХЬАХУЛ ТОЛАМ

Октябрьски бурув тохара балхий управлене пятилетка кхоалагIча шера 8 бетта йола задани кхоачашъяьй 20 июле. Цу юкъа планагIа тоха деза бурув 23000 метр хиина дале, техар 23087 метр да. ХIаьта бурув тохача дIабода мах лохбарах, бурув тоха ха лоацъярах хьахиина пайда 1392 эзар сом да.

НIедаьа бац управлене шоай хьалхалча къахьегамца ерригача республике а цIи хеза бола бурувдеттараш, буровой начальникаш, бурувдеттарий гIончий, слесараш, операторaш. Царех я: буровой начальникаш Н. И. Мехрабов, Н. М. Колядко, Ю. С. Еращенко кулгалдеш йола шоллагIа «Белореченская», виорхIлагIа «Ханкальская», цхьоалагIа «Месиеты» яхача майдаш тIа бурувдетташ йола бригадаш. Укх шера бурув тохарга а сламнинаш хьалъярта а дIайода ха 25 процент лохъяьй аз цIераш яьхача бригадаша. Царна юкъе а белгала толам баьккхар П. Г. Стеблецова кулгалдеча бригада.

Мехкдаьтта предприятешта юкъе яьржа хиинача ерригсоюзни социалистически яхье дIаяхача шоллагIча квартале оаха шоллагIа моттиги 3000 сом ахчан премии яьккхар.

Йолаш я управлене кIанзле пятилетка кхаь шера планаш социалистически декхараш кхоачашдаь бригадаш а. Уж я В. П. Наипака кулгалду бригадеи П. Г. Стеблецова кулгалду бригадеи. Масала В. П. Наипака бригада кхаь шера планагIа 11710 метр бурув тоха дезаш яр, хIаьта цо техар 13174 метр да — из хул 112 процент. ТIаккха П. Г. Стеблецова бригадо планагIа тоха дезар 17360 метр йолаш — 17385 метр техад.

Ерригача управлене укх шера 19 июле кхоачашйир 2 шереи 9 беттеи бурув тохара йола паччахьалкхен задани, цу юкъа планал совгIа теха бурув 13334 метр я, хIанз тхо болх беш да ноябрь беттa чотагIа.

Сево доахийт уж толамаш? Эггара хьалха укхаза белгалдаккха деза социалистически яхь коллективо нийса вIаштIехьъяккхар да аьнна, цозлагIа-дале, моральни а материальни а поощрене формаш балка юкъейоаларах. Иштта боккхача лоархIаме да къахьегамен производственни дисциплина хила йоагIача тайпара хилар.

Иштта латт управлене из лоаш? Эггара хьалха ала деза нагахьа санна дIадахача 1982 шера 38 саго дисциплина толхаяь яле укх шера дIаяхача юкъа 9 саго мара толхаяьяц из, аьнна. Из кIезига лоархIам болаш гIулакх дац. Цо тешал ду парткомо, профсоюзни организацe, администрацe наха юкъе беш бола кхетама болх шийн сом душ хилар. Массаболча советски наха а санна оаха а къоабалбеш тIаийцаб «Къахьегама социалистически дисциплина тоалра болх чIоагIбара хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам. Из соцам бувцаш собранеш хиннай массе буровойшка наха болх беча ахыча моттигашка. Дукхача хана деза вIашагIъелла новкъостий суд я тхо долча. Цун председатель ва Чирсков Владимир Николаевич. Ала деза, судо профилактически балха боккха теркам тIабохийт аьнна. Иштта дика болх беш я профилактика совет а. Цун председатель ва Дашевский Виктор Петрович. Профилактика совето айхха бувзам лоаттабу новкъостий судаца.

Цул совгIа, лаьттан ченаш техкараша хьинаре даакъа лоац мехка Кхачан программа кхоачашъеча а. Шоай балхера мукъа йолча ханах бизза пайда а эцаш, хIанале Шалински районерча «Нефтяник» яхача совхоза оаха кийтьний 25 тонн йол. Цу совхозе иштта тха болхлошта тIачIоагIдаь да 7,5 гектар хулаш дола лаьтта. Цига укх шера дIайийнай хьайбашта лаьрхIа свекла. Цхьа-шозза яхар мо царна оасар а даьд оаха, ниилха а яьй. ХIаьта кастта дика хьувкъам чуца а лаьрхIад. ДIадахача шера Гудермесски лесхозо хьакъоастадаьдар тхона 3 гектар лаьтта. Цига дIайийнай оаха йоаккхаш. Уж дика хургйолга хIанзле гуш да.

Цул совгIа, дезалашца цхьана экскурсешка а ух тхо. Цу гIулакха лаьрхIа кхо автобус я тхона «Грознефть» объединене хьожаяь. Укх шера шозза Каспийски форда йисте салаIа даха хиннад тхо. ХIаьта коллектива юкъе саг йоагIаш-йодаш хьоалчагIа деш хуле беррига хIана кхетац аьле вIашагI а ахийте къонахчарна хоза совгIат а ийце йода УБР коллектив. Цу дерригача гIулакхаша гIо ду цхьана къахьегаш бола нах шоайла дикагIа бовзийта, уж шоайла кхотабе.

Э. БАСИН,
Октябрьски бурув тохара балхий управлене начальник.

Нохч-ГIалгIай гIишлой управленена чуйоагIача СМУ-11 гIишлонхой къаьстта дика къахьегаш ба Аргуне «Пищевик» завода болхлошта лаьрхIа йола столови хьагьеча. Цхьаккха бутт дIабахийтац цар пятилетка кхоалагIча шера тIайийна социалистически декхараш тIехкхочаш ца деш.

Къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалбаьнна ба цига плотникий бригадир А. Ягудин, плотникаш Д. Саралиев, Н. Кириченко. ХIара сменагIа нормаш 120—130 процент кхоачаяю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир А. Ягудин, плотникаш Д. Саралиев, Н. Кириченко.

Н. ЦЛИЕВА сурт.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь яьржай Грознерча консервни заводе. Тахана деnта бархI бетта заданеш кхоачашъяь участкаш дукха я предприяте. Цехашта юкъе хьалхалаттачарех я томатни фруктовни ераш. Царел дукха тIехьа ца юсаш хьайсагIа кийчача продукце цех а. Новкъосташта шоашкара хьокхам теларца белгалъьена я цу цехера Боршак Раиса Андреевнас кулгалду упаковщиций бригаден Матонаева Лидас кулгалду этикеровочни бригаден коллективаш. Цар бархI бетта план хьаьккхаьо 116 процента шоллагIчо 107 процента кхоачашъяьй.

* * *

Укх шера бархI бетта заданеш хана хьалха кхоачашъяьй Грознерча «Электроприбор» яхача завода Л. Г. Яковенкос кулгалдеча гальваникий бригада.

ХIаре цехе болаш ба толашагIа бола производственникаш, социалистически яхье хьалхле лелаераш. Царех лархIа мегаргба бархI бетта задани 130 процент кхоачаяь цхьоалагIча цехера токарь В. П. Суровец, цу цехера токарь М. Х. Костоев, бархI бетта декхар 120 процент кхоачашъяь слесарь-вентиляционщик М. И. Марченко иштта бхьбараш.

А. ШОВХАЛОВ.

ОРБИТА ТIАРА ХОАМАШ

Никъ бара управленен центр. 28 август. (ТАСС). ШоллагIа бут чакхбоалаш латт Ляхов Владимира Александров Александра орбитальни никъ беш бола.

Чакхдаьнача кIирагIа космонавтий балхий программана юкъедоагIаш дар «Прогресс-17» яхача кема тIара мухь Iобоаккхилга, станце тIа регламентни профилактически мероприятеш елга, орбитальни комплекса астроориентаце методаши средстваши кийчъелга, визуальни наблюденеш елга, лаьттан тIехаьаахьа фотосурташ доахилга.

Тахан экипаж медицински тохкамаш де дезаш я, цар планагIа лаьрхIад гидростатически давлене, биохимически тохкамий Iоткъама имитаци яра космонавтий дега-согудистий система реакци мишта хьажа.

Дийнахьа космонавташа кхоачашъергья «Астра-1» яхача спектрометрически аппаратура массех пайда а эцаш цхьайола эксперименташ, велоэргометра тIеи «улаш балха» новкъеи физически упражненеш ергья. Тахан лаьрхIа да иштта «Прогресс-17» яхача мухь кхухьача кема двигательни установках пайда а эцаш орбитальни комплекса делама траекторена коррекци е а.

Хоана Ляхов Владимирен Александров Александрен — салоIа ди. Космонавташ дуна кIал дувчаргба, цигa оагIорахьара телевизионни бувзама сеансаш йолча хана дезалашца вIаштIехетаргба.

Телеметрически хувцамий а экипажа доклада а данешка хьежача леттIа никъ беш я «Салют-7» — «Союз Т-9» — «Прогресс-17» яха орбитальни Iилма - тохкама [illegible]

Космонавтий Ляховен Александровеа могаша а хьал а дика да.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА № 959 ЙОЛЧА УРУС-МАРТАНОВСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ ХОАМ

№ 959 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутат хоржаш хоржамаш хиннад 1983 шера 28 августа.

Кхаж тоссача юкъе даакъа лоацаш хьаьиэб хоржамий округа берригача хархоех 100 процент харжархой.

Депутаталла кандидата тIехьа кхаж тессаб 100 процент бола харжархоша.

№ 959 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжав новкъост Завгаев Доку Гапурович, парте Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь.

РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара № 959 йолча Урус-Мартановски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе.

НОВ. А. С. ШОРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дукхача шерашка республика правоохранительни органашка бернате болх барахи общественни вахаре хьинаре даакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Шор Анатолий Самуиловича — город Грознерча Старопромысловски района прокурора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1983 шу, 26 август.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ЛАКХБЕ КОММУНИСТИЙ БЕХКТОКХАМ

«Назрановский». совхоза Пхьилекъоагий - Юртарча отделене парторганизаце учете латт 13 коммунист. Укх деношка уж гулбеннабар шоай отчетно - хоржамий собране. Цехови партийни организаце баьча балхах доклад йир отделене агронома, партийни организаце секретара Х. Х. Плиева. Цо белгалдаьккхар отделене коллективо цхьадола толамаш даьха хилар.

Жа леладераша дика 1енгара даьлар уж, шоай ханнахьа лертар. Цу коллективна кулгалдеш ва коммунист С. Б. Костоев. Шурий-товарни ферма шура д1аялара пачхьалкхех ах шера план толамé кхоачашйир, духхьашха дахкаргдолча довханна лертт1а 1унал дир, цудухьа дукха к1еагарг1а дайра 1аьсий. Балха партийни т1ахьожам лоаттабеш вар ферма партгрупорг М. Бекмурзиев. Дукха дог1аш дийлхадале а хаиньхьа ялат чуийца баьлар отделенера механизатораш. Цига дика дакъа лаьцар партгрупорга С. А. Чибиева. Уж деррига балхаш чакхдоахаш каст-каста фермашка, кхашка хулар юртара агитбригада С.-С. И. Горчханов керте а латташ.

Отчетий хана укхаза 11 партийни собрани хиннай тайп-тайпара дешаш дувцаш. Наха юкъе идеологически болх беш хиннай лекторски группе, политинформатораш, агитколлектив. Цар лекцеш ешар, коммунистически парте чурча а аракьарча а политиках беседаш йора, КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера), июньски (1983 шера) Пленумий решенеш д1айовзийташ къамаьлаш дора. Отчетни хана собранеш кийчъяра а чакхъяхара а дикка новкъостал дир коммунисташа А.-М. Осканова, Ш. Халухоева, кхыбараша.

Цхьабакъда, докладчика а пренешка къамаьл даьча коммунисташа С. Чебиева, Ш. Халухоева белгалдаьккхар отчетни хана партийни организаце бедктала ледарлонаш юлийталга а.

Партийни собранешка хьаахацар коммунисташ Д. Плиев, М. Хамхоев. Уж юстара латт отделенена хьалхашка латтача декхарашта. Цул совг1а, укх т1еххьарча хана партийни взносаш а д1ателая. Из деррига ца ховш ба коммунисташ, отделене партийни организаци? Хоаш ба, бакъда дац х1ама-м дац.

Т1еххьарча хана хиннача КПСС ЦК Пленумашка д1а ма долха лелабац укхаза интернациональни, атеистически кхетам балара болх. Иштта ледара лел парте муг1арашка болхлой юкъекхувлилга а. Духхьал отчетни хана парте муг1арашка хьаийцар цхьа болхло мара вац. Укх шера «д1аьха сом» даккха вахар коммунист Плиев Дауд. Из КПСС членалла д1аваккха вийзар.

Партийни собранешка коммунистий отчеташка д1алладийг1адац. Х1ара участкий кулгалхой коммунисташ бале а цар къахьегама дисциплина телхаярех, кулга ц1ена боацарех, общественни боахам лорабарах дола дешаш партийни собранешка дувца уттадаьдац. Кулга ц1ена ца хиларах балхара д1аваккха везаш хилар фермера бригадир Ажигов Мухарбик. Шоай ханнахьа коммунисташ партийни организаци оарцаг1ьйния яларе ма г1уданк хургдацар.

— Геттара во болх бу вай, — аьлар ма леладеча ферма бригадира С. Б. Костоева. — Отделенера кхаш леладераша х1ара гектара т1ара 17 центнер ка бода ялат мара тувцанкар. Кхыча отделенешка из хьувкъам дукха лакхаг1а ба. Х1ана хьаьжк1ашца план т1еххдоачаш еза вай. Хьахиннача хьаьжк1ашта де деззача тайпара доал дац. 1100 ц1а да вай юрта. наьха доахан вай кхашка хул. Х1ара дийнахьа уж д1арга ца гуш лелац бригадий совет, коммунисташ.

1979 шера кошаранка тепличкашка лелабеш, бар 7000 устаг1а, укх шера 7300 устаг1а мара бац. Уж дукха г1а хургдар леладе моттиг яларе. Дукхача шерашка 1а8 силос Бесланера трактористашка дехар а деш хьанхухьар. Укх шера мара траншеашка еллац из. Цу г1улакха а бехке ба фермига коммунисташ.

Собране ялх коммунистá къамаьл дир. Шоай эшамаш бар цар цига бийцар. Кастта шекара свеклаш а чуяца езаш, аха дезаш да латтá. Тоъаш яц техника, бола тракторащ а тиша я. Йоацаш я запасной сатхалаш, лоха я къахьегама дисциплина.

Цар дийцар бакъда. Уж кхоачамбоацараш д1адахара сихаг1а оарцаг1ьала декхарийла я совхоза администраци, партийни организаци, х1ара коммунист.

А. САГОВ.

Социалистически кхьс дакм хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода радиоаппаратура эл. монтажницаш Прокопова Ирина Нарядько Валентина. Коммунистически къахьегама ударникаш болча цар шоай декхара нормаш 110 процентал чухьашха боашаш кхоачашъю.

СУРТА Т1А: Прокопова Ирина Нарядько Валентина.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ТКЪАЬ ШЕРА МАШИНА ЛЕХКАШ

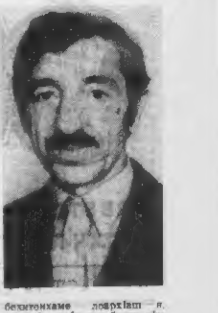

Автоколонна-1572 предприяте балха вах хьабакхалахьа цхьоаллаг1ча класса водитель, коммунистически къахьегама ударник Мерешков Башир б1аргалайнав аьна цецаьла воац. Цу г1уланхага аьнна из балла т1ехьависа е прогул аь цкъа шойх бехк баьхийтабац Башира 20 шера цига болх бечá хана. Х1ьта де х1ама шортта корадоаг1а цунна пхьанхахьа феъть д1аг1а ч1оаг1ъе еза, вокхазахьа даьтта кьакха деза. Машина тешаме хила еза — нах ма бий цо д1а-юха кхувла беза раш.

Цу г1уланхашка баьннаб Башираца цхьана болх беш бола къахьегама ветеранаш Мизиев Бахьаудин Сапралиев Ахьмад. Шоай новкъост санна къахьегамен производственни дисциплина дика йолаш ба уж а. Цудухьа предприяте дикаг1чарех лоарх1аш я цар экипаж. Шоай бехкаг1а цхьа моттиг нийсъяланйтан цар шоаш т1а бола № 57-24 ЧИК йола автобус рейсаг1а яха ара ца йоалийташ. Цудухьа х1ара бетта план т1еххкоачашъярал совг1а цар т1еххкоачаш ду шоаш т1аийна социалистически декхараш а.

Хьожаргда вай укх т1еххьарча шерашка Мерешкова Башира даьхача къахьегама толамашка. Уж дог г1оадоахаш да. 1980 шера планаг1а лаьрх1ачул совг1а цо пачхьалкхен кассе, д1аделар 1180 сом, дурчог1а — 1334 сом, созкна — 620 гарга сом. Укх шера ше кхы а дикаг1а къахьегарг хиларах дог тийша ва Мерешков Башир. Духхьал хьалхарча ехе бетта запланел совг1а цо пачхьалкхен кассе д1аденнад 890 сом. Дукха бац автоколонна-1572 чул т1ехбала йиш йолаш бола водителаш.

Б1аьха ба Мерешков Башира хьабсна къахьегама никъ. 1963 шера Грозненча автокомбинате грузовой автомашина т1а шофер волаш болх бе волавелар из. Цига кхаь шера къахьийгачул т1ехьаг1а городе лелаш йола автобусаш йолча ПАП-1 балха вода из. Грозненча массе а йолча маршруташка лелача автобусаш т1а болх бе 1омалу. Цул т1ехьаг1а моллаг1а водитель балха ара ца воалаш виссча цуй метта хьожаву Башир. Цу хана 1алаьмате хадь дар городе лелача автобусаш т1а болх бе, кхаш дагалувц цо д1адаха шераш. Х1ана аьлча тоъаш яцар городской пассажирски транспорт, белар т1а миссел х1ана бац аьна нах хулар автобусаш сецача х1ара моттигé. Из кхачацар уж берригаш д1абига. Цхьабакъда, шиъ график телха ца ен, пассажирашца 1имерза волаш, царна культурни г1улакх дара цо. Из кхоачар деш волча Башира ч1оаг1а барйал салар пассажирашка а предприяте кулгалхошка а.

Из белгалдаьлар шиъ дехараш ц1енеъ йиазах кхоачашдеш хьывоаг1еш хиларца. Цхьоалаг1ча пассажирски автотранспортни предприятера итт автобус хьожае лаьрх1ар транспортни управлене кулгалхоша х1ана Башир къахьегаш волча предприяте. вай республике г1олла а цхи доалол арахьа а леларгйолаш. Цар т1а хила безар пассажираш д1аюза кхувлача транспорта т1а болх бара йокиха опыт йола водителаш. Царна юкъе вахар Мерешков Башир а.

Автоколонна 1572 болх беш волча шерашка автобусашца мехкдаьттахой, бурувдеттарий, кхычар вахташ д1а-юха кхуьлаш хул Башир. Из участкега ч1оаг1а бехктохаме лоарх1аш я. Ший бехкаг1а пах балха д1а кхача т1ехьа ца буташ, цхьанкха замечани йоацаш болх бу цо. Дукхаза а болх лоцаа цунна баркал оалаш моттигаш нийсъелар.

Юххера а «Икарус» кхача пассажирски автобуса т1а балха хьожаву Башир. Укхаза шиъ балха т1а хьовзам ца хулийташ, къахьегамен финансови бокъонаш телха ца ен болх беш ва Башир. Грозный — Ставрополь кхача маршрутаг1а лелаш я из т1аволча автобуса барттайна экипаж.

Хьаьнала къахьегаш волча цунна ха корайоаг1а юкъарча балла т1а даакъа лаца а. Цо массала ц1ена кхоачашду дружинника, ГАИ штате воацача инспектора декхараш.

Дика болх а беш, хьехьалха латташ хиларах дукха совг1аташ, ахча премеш тийннай Башира. «Аваре йоацаш болх беш вар» яха сийлен Знак а еннай цунна.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА Т1А: Б. Мерешков.

И. ПЛИЕВА сурт.

САТЕМ БОАЦА САГ

Шоай балхах дика а кхетаи, уллурчарна хьоккам телаш бола нах шортта болаш ба «Октябрьнефть» мехкдаьттен газ йоахача управлене. Царна юкъе а кулгалхоша белалмца йоаккх лаьттан к1алха скважинашта ремонт еча цеха йоккхаг1а волча мастера Тангиев Удде Салмана а1н. Цу цехе Салмана болх бу ер ворх1лаг1а шу да. Х1ьта йоккхаг1а волча мастер волаш къахьега ши шу д1адаьннад.

Грознера мехкдаьтта техникум йистекьккхачул т1ехьаг1а 1976 шера чера Тангиев Салман «Октябрьнефть» НГДУ балха. Мехкдаьттахочун болх ца бовзаш вацар з1амсаг цига воаг1ача хана. Х1ана аьлча, техникумера х1ара шера практике а укхана хьожавар дехаш хулар Салман. Цудухьа из майрра д1аволавелар бурувдеттачун г1онча волаш болх бе. Халонаш нийсланар аьлча-м баьхургдацар, уж-м моллаг1ча балха т1а нийслуш ма йий. Шийна ца ховр уллурча боккхаг1барашка д1ахатта аха ца хеташ. массалолча х1аман т1ах аьнна вола з1амсаг везавелар цунца цхьана болх беча новкъосташта.

Атта болх бац мехкдаьттахочун бар. Ара шийла, т1аьда ир аьнна бе безаш ба из. Массаза нийсделар мехкдаьтта доахача вышка т1а авари хилча, махха хувцалуча хана салаь. Салман т1а ца воаш. Бурувдеттачо а бригадира а ц1аг1о. салаь хьайна аьлча, вагончика чу 1овкже цхьанаши сахьата наб йий юха а авари хиннача болх бе т1авоаг1ар Тангиев. Цунца болх бечарна хоалацар з1амсага сатем секо боабаьб. Х1ьта Салмана уйлаш з1амигача деталашна ра ньае буровой йоккхача уланашка кхоачар. авари хилара баьхан тохкаш. Из бехьаи бокъонца дайза валлаца, хьашт дале буровойга т1а ца водаш бутт бакиха, кийча а вар из.

Лаьттан к1алха скважине 1очуйолла турбаш во хетта хилар бахьан долаш цкъа авари а хинна болх соцабезача кхьачабар «Беной-2» оалача майдан т1а Салман а цун новкъостий а.

— Ц1аякха а дагара дадац сона, — яхаш дагалувш х1ана цу хана Тангиев Салмана хьехамча хиннача Магомадев Мухьмада. — ч1оаг1а вехха хьайзар Салман из г1алат шийгара даьнна. Из хинавеар турбаш лертт1а б1ашаг1 ца хоттара дукхаг1а бехке. Шин сахьата д1адаьккхадар Тангиева шийгара даьнна г1алат.

Дизза шу валале бурувдеттар хилар Салманах. Атта мехкдаьттахо вац балха вена шу доаллаше бурувдеттар а хинна д1аэтта. «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттен газ йоахача цхьоалаг1ча цеха начальника Ервандян Ким Баласановича Тангиев Салманах дувцаш аьлар: «Шин шера ЦДИГ-1 болх беш хилар Салман.

Укх цехе д1айийцар Тангиев Салман КПСС муг1арашка. Укхаза хилар цох хьехамча а. Дукха ба цо мехкдаьттахочун говзал караерзае новкъостал даь кагирхой.

1980 шера ч1оаг1а халача хьале яр управлене лаьттан к1алха скважинашта ремонт ю цех. 1алаьмате во яр къахьегамен производственни дисциплина. лертт1а малагара болх хьибеха ховш царца дизза кулгалде хоаш вацар цу хана цига мастер хинна Дзагиев Ахьмад. Цудухьа цига мала оттавергва цхьача хаттара дукха уйла е еллзар НГДУ кулгалхой. Салманаца ше къамаьл деларх1ар управлене начальника Мальцев Михаил Васильевича. Цо х1ама лочкъа ца деш д1адийцар з1амигача сагага цу цехе этта хьал. Лочкъадимаар юххьанца 1алаьмате хала хургйолга а.

— Со халонех къехка 1ергвац, — аьлар Тангиева Салмана кулгалхошка кхачум ше раьза волга д1а а хайташ.

— Цхьарчоа со цецвоалаш х1ама дар сона б1аргадайнар, — яхаш дагалувц х1ана Салмана на ца. — Делкъьйта х1ама даа тхо столе 1охайшача цхьаннее къаракъа шуша истола т1а а оттаъ ефу ху вай начальник аьлар сога, цхьаьна б1аь грамм д1аяьккхача дикаг1а булургбацар теш болх. Цигга хайра сона г1улакх сона г1ара даьналга. Цу сахьате аз дийхар цунгара шиъ шуша а т1ехь на вагончика чура араволлийта. Болхлошка къамаьл де лаьрх1ар аз дисциплина хьакъехьа. Цхьаццá халонаш нийслацар аьлча м яари хургдар, бакъда, г1улакх дикаг1ча оаг1орахь тоаделла доладелар.

Укхаза хайра сона Салмана цехе меттел, еррига НГДУ общественни вахаре а хьинаре даакъа лоацилга. Из ва партийни бюро член, цеховой партийни организаци секретарь, цеха профилактика совета председатель.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Башка-дика къахьегама толамаш а доахаш, даим социалистически кхье хьалха латташ бола болхлой б1аьш ба Грозненски ремонтно-механически заводе. Царех ба газоэлектросварщикаш, коммунистически къахьегама ударникаш Маркарьянц Григорий, Карапетян Сергей, Панченко Борис, Мурдалов Увайс, кхыбараш. Шоаш беча балха юкъе цхьанкха тайпа брак а ца нийсйолийтан, х1ара сменаг1а нормаш 115—120 процент кхоачашъеш ба уж.

СУРТА Т1А: (аьрдехьара аьттехьа) Г. Маркарьянц, С. Карапетян, Б. Панченко, У. Мурдалов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

РАПО: ХЬАЛХАРА Г1А

«Юрта боахаман кхыдолча агропромышленни комплексе доакъошта кулгалдар тоадарах» бола КПСС ЦК-а, СССР Министрий Совета сецамга хьежна д1адаха шу чакхдоалаш Сунженски районе в1ашаг1ьеллар районни агропромышленни объединени. Цунна юкъеяхар еррига колхозаш, совхозаш, МРО «Госкомсельхозтехника», «Сельхозхими», иштта кхы йола предприятеш организацеш.

Ше в1ашаг1ьеллачул хьалхарча деношка дена РАПО совето керттера декхар лаьрх1ар — лаихъеннача экономически потенциалах пайда а эцаш мехка Кхачан программа кхоачашъеча шоай на хулла доккхаг1а даакъа юкъедахьа.

Юртбоахаме производствана кулгалдара керда орган в1ашаг1ьеллачул т1ехьаг1а (РАПО совет) районе доал а луш хулцамаш хиннад. Дукхаг1долча боахамаш толаме 1енгара даьхар хьайбаш, х1анз хьайбай продуктивность лаихлуш латт. дукхаг1а йоахк, кийчъю хьайбай продукци. тоаденнад хьайбаш лорадара г1улакх.

Укх шера январь беттагара июнь беттага кхаччалца 1982 шера цу юкъаца нийсйича, юкъера д1алаьрх1ача районе х1ара 1аттагара 112 килограмм дукхаг1а шура яьккхай, бахача нахагара 14 процент дукхаг1а нийцай из. Нагахьа сецна, 1982 шера хьалхарча ах шера нийцар 6950 тонн хиннаяле, укх шера 7967 тонн шура нийцай бахача нахагара. Дика толамаш доах лоамат дайг1енашка хьайбаш довмадеш болча хьайбаш леладераша — х1ара дийнахьа бокхаш 500—600 грамм дулх т1аккет, доахан к1езигаг1а дов.

Дикаг1а я пачхьалкхенна д1ачулу продукци. Еррига а пачхьалкхенга ехкача шурах 78 процент яр хьалхарчча шоллаг1ча сортаг1а я.

Дика хувцамаш хиннад лаьтта леладеча. Лоацача хана, агротехнико д1а ма декхара чакхдаьхар б1аьстан кхашкара балхаш. РАПО инициативах районе духхьашха укх шера в1ашаг1ьехкаяр боахамашта юкъера кхувкъьаж чуйца транспортни комплексаш. Цар болх лертт1а в1ашт1ехьбаккхарах тхона караг1даьлар 10—12 балха дийнахьа 18,5 эзар гектара т1а кхедаь хинна гурахьа д1адийна ялат чуэца.

РАПО специалисташа к1оарга тохкаж бир т1еххьарча шерашка колхозашка, совхозашка баьча балха. Пайда ца беш, рентабельни боацача х1ара боахаме белгалдаьд цун экономика ч1оаг1ъяра де деараш. Районе боахамашта новкъостал даьд цар пачхьалкхенна д1адала деза декхар к1езигдаре. ссудаш д1адала деза хенаш т1ехьаьхай. Цул совг1а, рентабельни доацача боахамашта занугнечи маьхаш лакхдаро торо лургьа шера кхы а 3 млн. сом пайда бе. Цу дерригие караг1далийтар районна дерригача боахамашта т1ехьожам лоаттабен пайданег1а болх бен, дика хьалаш в1ашт1ехьдаха. Иштта, районна боахамашка в1ашт1ехьъельккхай х1амаш д1аювча лаьттай структура, цкъа д1айийча дуккхача шерашка т1аювла баьцаш дукхаг1а д1аюа, кхы т1а минеральни удобренеш, техника еннай, тоадаьд техническии агрохимически г1улакх дар, хьалде лерх1 дукха ц1еношь производственни социально-бытовойн г1ишлош. Экономически низ болаши боацаш долча боахамий кхашна кхееча культурашта шоайла проверкаш ю. Цо торо хулийтаргьа балха дикаг1йола опыт д1айовзийта а нийслуча кхоачамбоацарашта теркам т1абахийта а.

Нагахьа санна хьалха боахамашта райисполкома юрта боахама управлене планаш д1аеннача т1ехьаг1а г1улакх чакхдоалаш хиннадале, х1анз боахамашта телаш йола планаш хьалхаг1а РАПО совете юц. Парте райкомо йоакхою наваш юкъача даакъа лоацаш беррига а партнераш хилийтара. х1ара боахама торо массе а оаг1ораьхьара тахкара, лаьхкера низ т1а а ца лоаттабеш кулгалхошта дукхаг1а бокъо ялара, х1ара кулгалхочунна шиъ задание дика а лоаллахо малаг1а болх беш ва а хоаш хилийтара. Доаш коллективни хьисапе дийцача гучайовл тайп-тайпара керда тораш.

Парте райком керте а латташ РАПО болхлоша хьалех балхаш 1илман ларда т1а дехьра. коллективни подряд балха юкъейоалара пайданег1а дола ваькъаш. Уж декхараш кхоачашдара т1адерзадаьд колхозийи совхозийи хиппа ца 1ен. РАПО-на чуйоаг1ача еррига предприятейн организацейн низаш а.

Тахапарча дийнахьа районна дерригача а боахамашка коллективни подрядаг1а болх беш я 15 механизировани отряд, бригада, звено. Царна д1ач1оаг1даьд 13614 гектар лаьтта. Хьайбай боахаме коллективни подрядаг1а къахьегаш я 58 коллектив. РАПО специалисташа кийчъьй цу г1улакха кел эцаш йола положенеш, договораш.

Къаьстта дукха терко ю РАПО-с лаьттан беркат совдаккхара. Х1ара кхайна мел удобрени эш тахха а техка РАПО совето ше д1а-хьа енъ районна боахамашта минеральни удобренеш. Из г1улакх укх шера мара д1адодадаьдац оаха.

РАПО в1ашаг1ьеллача дена районе машинно-тракторни паркех хьакъала пайда ийбар т1адилад МРО «Госкомсельхозтехника».

РАПО шиъ балха т1а ч1оаг1а лоарх1аме хетаж леладу районна боахамашта юкъера буезаш ч1оаг1дарен деталаарен. уж шоайла г1о-новкъостал деш хиларах дола дешаш.

Масала, халача хьалашка эттадар цхьадола боахамаш довхан 1ангара довхача хана. РАПО совето лаьрх1ар довкъар д1а-хьа а дийкъа боахамаш шоайла новкъостал дича бахьахьа хургда, аьнна. Деахан 1ангара доалаш, довкъар ца тоъача колхозашта кхыча боахамашкара д1аелар 850 тонн силос, 70 тонн йол, 300 тонн ча, 200 тонн сенаж, кхыдола доакъар.

РАПО совето новкъостал дир боахамашта лаьтта оахаш а, кийчдеш а, юртбоахама культураш д1аюеш а.

Тахан деррига а г1улакхаш лертт1а в1ашт1ехьдаьха даьннад аьлча кийсса хургдац. РАПО балха т1а кийслу кхоачамбоацараш а. Районна наькъа хьаштаж кхоачашдеш йолча, продукци чакхйоахача дукхача предприятеша шоай болх юртбоахама производствана зараршка хьежна в1ашт1ехьбаькхабац. Колхозашка, совхозашка нийслу х1аман доаг1ача бесса доал ца деш, дисциплина йоацаш йола моттигаш. цхьаболча кулгалхоша, специалисташа хьалхаг1а шоаш баьча бесса кхы керда а ца боакхаш бу болх, йоахо вц хьайбай боахаме нийслу кхоачамбоацараш д1адахара. Фермашка х1анз а дукха да кулг-кира ду балхаш. Х1ьта боахамашта хьайбай помещенеш хьае, царна реконструкци е новкъостал де дезаш йолча промышленни предприятеша дизза кхоачаш дац шоай декхар. Кхоачамбоацараш да фу тоадара болх в1ашт1ехьбоаккхача а. Х1анз уж д1адахара йола мероприятеш кийчъеш я РАПО.

З. УЛУБАКИЕВ,
Сунженски района РАПО председателя заместитель.

Д1АЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАШЦА—КЪОВСАМ

ЮРТХОШЦА ЦХЬАНА

КПСС XXVI съезда решенеш, «Идеологически, политико-кхетама болх тоабарах» бола КПСС ЦК сецам кхоачашбеш лоарх1аме болх бу Назрановски района Долакха-Юртарча халкъа депутатий Совето.

Советски наха коммунистически кхетам балар сийрда кхоаие хьальяра г1улакха юкъе керттерча даьгъех ца1 да. 1алаьмате теркам т1абохийт оаха правонарушенешта профилактика ера, къахьегама коллективашка балхен производственни дисциплина ч1оаг1ьяра. Кхетам балара болх тоабарах дола дешаш юкъедихьад экономически социальни юрт дег1аахара планашта. Цар т1а къаьстта белгалдаьккхад т1ехьадисача, кйрчача г1улакхашца къовсам латтабеча доккха даакъа болхлой собранешка, партийни, профсоюзаш, комсомольски организацешка кхоачаш хилар.

Т1ехьадисача г1улакхашца машар боаваш ба халкъа депутаташ, халкъа т1ахьожама группе, массазара комиссеш.

Юрта нйрча г1улакхаш ца нийсдалийта г1ерташ я 30 сагах латта комисси. Цунна юкъе ба коммунисташ, комсомольцаш, т1ема, къахьегама ветеранаш. Х1арапева т1ачоаг1ьаь я шин-шиъ балха моттиг. Комиссе болх бу планаг1а. Даьр а де дезараш а дувц шиъ заседанешка. Масала, т1еххьарча хана дийцад маьре йухача мехкарех урдув нйдарах дола дош. Къамаьл даьча комиссе членаша белгалдаьккхар, урдув нйдела к1анза й юрта нийслуш. Цу вовча г1улакха д1енхаштта къовсам лоаттабе безийта ч1оаг1дир. Кхарча шера дикка болх баьб комиссе цу хьакъехьа. 4 хьоалчаг1а хиннад юрта. Цига цхьанахьа а урдув даьккхадац. Масала, Цуров Исраила шиъ 1о1 Люба урдув ца эцаш маьре яхийтай Пхьилекъоагий - Юрта вахача М. Плиевга. Орджоникидзевски станице вахача М. З. Костоевга даьнна урдув а ца доаккхаш д1аеннай Л. Д. Кулбужева.

Лоарх1аме болх бу комиссе доккхоша юкъе машар беш. Цу г1улакха цар варнаг1а боах наха лоарх1а а сий ду а нах. Тохк довна бахьанаш, бехке барех ч1оаг1а бехк боаккх, д1ахойт цар ледадер хоза доацилга. Юрта вахаш хилча юрта юкъьеш хиле веза саг. Т1оккха на везалу наха. Цунга дена дикаво шеашна деча санна декъ, эшшача г1о ду. Тха юртарча наха из дика кхетаду. цудухьа сий ду цар комиссе. Укх шера комиссе членаш юкъе а баха кулге бигаб Д. Ю. Манкиевн Х. Х. Манкиевн бар бир Манкиевг1арвен Цугоевг1арвен юкъе.

Граждански т1ем т1а шоай вахар ца кходеш майра девнинцех лийта. Сийлахь боккхача Даймехка т1ем т1а турпалал гойта дукха ветеранаш бах Долакха-Юрта. Цар 1алаьмате доккха даакъа лоац юрта вахара юкъе. Уж каст-каста къамаьлаш деш хул кагирхошца. дувц шоай вахарах, вай Даьлен кортамукъале бахьан са д1аденнача шоай новкъостех. Хьинаре къахьегаш, деш, сийрда кхоане хьалье. ширдаьннача 1аьдаташа къовсам лоаттабеш. баха т1а хьех катирхой цар. Юртахошта юкъе хьинаре кхетама болх беш хиларпа белгалбаьннаб комиссе членаш И. Я. Оздоев, Н. О. Кулбужев, Х. Б. Гелисханов, кхыбараш.

Дика пайда яц оаха юрта сходех. Цига ц1ераш йоах хоза доаца г1улакхаш лелаеча нахех. Д1ахойт цар хьалхаца никъ бехкаргхилар. Цул совг1а, «40 лет Октября» яхача совхоза кхай т1ара балхаш ханнахьа чакхдахар дукха де дезача балхах дувц. Тха юртара дукха нах хул совхозе сезонни балхаш деш. Х1аьта цох бгахама дина т1о а хул.

1алаьмате ч1оаг1а дезаду юрта кагирхой Советски Эскаре г1улакх де накъабахар. Цох доккха ц1ей хул. къоаноша, кагирхоша даакъа а лоацаш. Хургболча салтешта хьалхашка къамаьлаш ду т1ема, къахьегама ветеранаша. Царна т1адула Даьхена хьалхашкара парал дизза кхоачашделга.

Юрта вахара юкъе дика даакъа лоац школай хьехархоша. Цар берашта коммунистически кхетам баларал совг1а, лоарх1аме болх бу дешархой дай-ноанойца а. Классни, еррига школа собранешка баьхкача нахаца берашта кхетам балара долча кхоачамбоацарех дувца аьттув боал. Укхаза массавена а хозаш дувц шоай бераш карцахьача новкъа доа хача, уж дешар дутийташ «д1аьха сом» даккха договорах кхувлача даьй-наной.

Дикка болх баьб депутаташа, исполкома юрта керда обрядаш, традицеш, 1аьдатлаш доарнадеш. Тахан саг ер-ах ар, бер хьахилар дукхаг1ча даькъе дездеш ч1оаг1ду юртсовете. Хьоалчаг1а деча ч1оаг1а сагьерд наха, цхьаннахьа-шиннахьа ловзараш отт.

Наха юкъе нийседенна доннаш, г1ар, хатараш хьалхе кхело къестадора. Х1аьта цо карцахьа-бакъахьа шоашта хеттача бесса д1адерзадора г1улакх. Деррига дешаш юртсовето къестаду, законо д1а ма дехха.

Ч1оаг1а терко ю оаха атеистически кхетам балара. Цу хьакъехьа къаьстта дукха болх бир оаха укх шера мархаш доастача деношка. Антивисташа атеистически темах йола беседаш йир, наха дийцар дика ц1ей реакционния чулоацамах. Мархаш доастача дийнахьа тха юртара нах шоай балхаш т1а бар. Цо хьахьокх наьха санхетам лакхбеннялга. Ширдаьнна 1аьдалашцара уж хийра баьнналга.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш д1адех идеологически болх кхы д1ахо а эргабоахаш тоабелга. Парте 1алаьмате бехктокхаме декхараш оттадаьд советски халкъа хьалхашка. Уж кхоачашдеча балха юкъе лоарх1аме да къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешай даим терко яр. Тхона дово ду хьакъехьа тхоай балха т1ара кхоачамбоацараш, ледарлонаш. Уж д1аяхара хьинаре болх а беш, парте решенеш кхоачашъяра оаха кхоберг1бац низ, ха.

А. ДЖАНДАРОВ,
Долакха - Юрта юртсовета исполкома председатель.

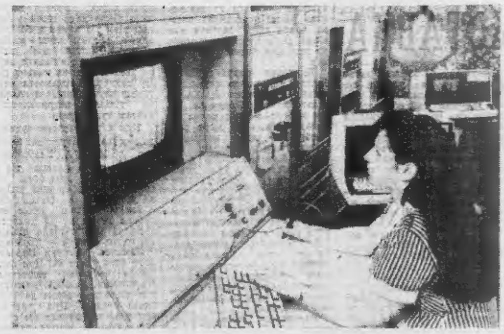

БЕЛОРУССКИ ССР. ЧIоагIгIа могадаь хьаллаьцад КПСС XXV съезда цIерагIча дьреш деча Могилевски производственни объединене коллективе динала аггаре лакхагIйолча эталонага хьежжа хила дезаш, наха къердаш дола товараш мел эш арахецара хьакъехьара декхар.

Могилевски объединене — отрасле йоккхагIьярех йолча цхьанне — дени-буси арахец 350 эзар квадратни метр кочамаш ю, костюмаш ю, подкладочни, портьерни кIадаш. Цар ассортимент хIара шера нердайоах мода дIаделхарашка хьежжа. Цудухьа предприяте продукце тикай прилавкаш тIа улаш дукха ха яккхац. ЧIоагIа теркам тIабохийт производстваиа модернизаци яра гIулакха. Хаддаьза балха юкъехкуьу керде, лакха овсарле йола оборудовани. Болх беш я дикала управлени ю комплексни система.

СУРТА ТIА: болх беш я электронно - цветоделительни система оператор Бондина Людмила. КIадаш тайп-тайпара бесаш долаш хуьйта пленка хьеш йола из система балха юкъейоаладаро дика чIоагIа сихъю керда суртащ балха юкъедоаладара процесс.

В. ВИТЧЕНКОИ
Н. ЖЕЛУДОВИЧЕИ сурт.

ТАСС фотохроника.

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Кхоъ-дикъ шу хьалха ледаре болх беш хьайоагIар Назрановски района «Малк» совхоза коллектив. Каст-каста хувцалора кулгалхой, керттера специалисташ, лоха яр къахьегама дисциплина. Дикá хувцамаш хинад укхаза нерáв директор Кодзоев Мурад веначул тIехьагIа. Шоай планаш а социалистически декхараш а тIехкхоачашдеш хьайоагIа хIанв цу совхоза коллектив.

Укх шера планагIа 630 тонн не бола ялат чуяла дезача чуйцар 717 тонн, пачхьалкхена планагIа 150 тонн дIалала дезача 204 тонн дIаделар.

ХIанз дукхагIа доакъар кийчдара беррига теркам тIабахийта силоса лаьрхIа хьажкIаш чуэцаш ба совхоза болхлой.

Тхо да хьажкIаш хьокхачá кхай тIа. Укхаза ба совхоза керттера зоотехник Ахушков Заудин, керттера агроном Богатырев Исроаил. доакъар Iалашдеча бригада бригадир Аушев Бембулат.

Мишта лел гIулакхаш? — хаьттача —

— 1500 бежан ле тха IангIара даьнха дезаш. ДIадахача шера халла IангIара даьхар оаха уж. кхоачамболлаш доакъар ца хиларах. Укх шера на яйсахургдоацаче тайпара вIаштIехьбаьккхаб доакъар Iалашдаре болх, — йоах Ахушкова. Совхоза къахьегамхоша социалистически декхар тIайийцад цхьан шерах ах шерал тоъергдолаш доакъар Iалашде. Укх шера тхоид езаш я 360 тонна концентраташ. 280 тонна йол. 290 тонн ча. 313 тонн сенаж. 2340 тонн силос. 20 августе оаха Iалашъяьй 290 тонн йол. 585 тонн сенаж. 850 тонн силос. ХIанз 22 гектар йолча кхай тIара хьажкIаш чуэцаш доахк тхо хIаьта доакъара лаьрхIа оаха ерригa дIайийкар 360 гектар я. парех 40 гектара тIара чуйна даьнкад. Дика хиннай цу участке хьажкIаш, хIара гектара тIара 150 центнер силоса моаша тIаьд дарла хеташ да тхо. Укх кхаь-дикъ шийнахьа чуйна я дарла.

Тхо къамаьл деш латташ тхона юкъе гIоле тIех а ньина дIаяхар аьтача коашача тIаламех етта Хамхоева Хьасана лелаю машин. Цуне тIехьа силос йоллачаьь дIалхáр етта. Мупольгов Руслáна Хучубаров Мухарбика Аушев Османа лелаю машинаш а. Комбайнашта юйцар моттигаш дIалаьцар вокараш— БогатыревгIар Йоакъапен Къоасамеи, Курскиев Макшарипа, Мелов Хизара лелаеча тракторни прицепаша.

Дика къахьег комбайнерашa Караджеев Хаважа, Бенов Веслана, коммуниста Буаурганов Мухьмала, Богатырев Султана, Делкъийга хIама дуьча хана тракторш сопанзар. Уж лелаеча механизатореша меттел царна тIахьош уж лелае хьош боле кхьбола нах.

Кхы а цхьа хIама да белгалдаккха дезаш. Хьалхарча шерашка доакъар Iалашдара вIаштIехьелла бIарча комплекс яр. Хала дар Iаьлий Юртара СурхотIа техника дIа-хьа лехка. ХIанз из комплекс цини бригада йийкъай. Iаьлий Юртарча бригада кулгалдеш ба Евлоев Хьасан. Укхаза 102 гектара тIа дIакйина яр дукхача шераша тIаьовла баьцаш, 140 гектара тIа рапс, цул совгIа 426 гектара тIа арий тIаьйоале буц а я. Цуьах 300 гектара тIара яр хьейха лакнай. Пол Iалашдьяра болх дIакю беш ба цу бригада къахьегамхой.

Дика вIаштIехьаьлаьчанхай укхаза социалистически хьь. Цун итогаш хIара кийнахьа ю. Кхаь дийнахьа баьча балха итогех яхье хьалхалаттарашта ахча премеш тел хIаьта котапо яьккхачоа цул соагIа. карара кара теле ЦIе байракх а лу. Эгтара дукха гIа премеш йицай комбайнера коммуниста Буаурганов Мухьмеда водителаша Хамхоев Хьасана, Мупольгов Руслана, трактористаша Богатырев Йоакъапа, Курскиев Макшарипа.

С. АЛХАНОВ.

ІАН КИЙЧО ЕШ ДА

Городе бахача сагага цхьа хаттар де хьожаргда вай: из вахаш волча квартирана Iуналз деш масса сиг да кой цунна аьнна. Дог тийша я со цунна из хоьш ца хиларах. Ше вахаш вола квартира йIоахъяра кIор дахча Iалашде дезаш вац из. ЦIа дIохдара а буа кхача кийчбара а мел эшар долаш да цун фусаме. Сагото яц но цIагIа лампана Iалашо яра — цIагIа электричество я. Кхачан отходаш дIаяхара а дукха уйла е езад дукхагIбарий — цу гIулакха йолаш я мусоропроводаш...

Атта дац уж дика хьалаш бахача нака Iалашдеах миллион гарта нах бахача городе хIаьта е. Мишта хила беза тIаккха вай къинарча йоккхача промышленни города наха гIулакх дара бола боахам? Геттара чоалкхен боккхен хила беза-кх хIана аьлча, квартире хий чудоагIаш ца хуле ведар а йиша из да хи тIа ваха моттиг яц. ХIаьта батареяш болх беш ца хилча гIо дергдац кIорадахчо.

Цу дерригиа а дIадех нах бахала цIеноша гIулакх деча лаьрххIа йолча службаш лерттIа болх бар, оборудованена хадданза тIа хьожам лоаттабар.

ДуккагIча даьнье тха аьттув боал уж декхараш дика кхоачашде, наха еча заявкагIа де дезар хьале.

Управдом! Дукхача вьесай, кинофильмай персонаж а хинна дIаэтта из хьанна дагавагIац, нъаьстта яа лыннача наха а воагIаш? Цунна дика бовзар ше доал деча цIагIа баха нах, царна иза новзар. Миччa хана а цун доалахьа вар столяр, плотник, слесарь, проводьщик. Цудухьа заявка сиха кхоачашйора. ХIаьта хIанз эш кхо-дикъ ди. Из дерригa дувзадена да горол сихха дегIаяриа. дукхаза вIаштIардаь цIеноц дукхагIа хилария. ХIаьта тха служба болх бу нах цIезигагIа ба. цар гIулакх деш йола зона дика йоккхагIа я. Цудухьа хIанз хIарене дезаш дарадоацар да шоай квартирашка йолча оборудованена йоагIача тайпара технически эксплуатаци яр. бокъонашца дIа ца дехкарa профилактика яр. цунна дика доал дар.

Тха эксплуатационни участка коллективе хьалхашка доккхийн бехктокхамеи декхараш латт хIана. Оаха гIулакх ду цIеноц дукхагIча даьккъе капитальни ремонт е езаш да. Карарча шера титульни списке юкъеяхийта дар тха бархI цIа. Уж ремонт яь довла гарга кхьачад. Центральни отопление системе гIолла дIохдеш 57 цIа да тха. Царех 7 цIа Iанга кийчдаь. хийцай 2 бойлер, кхоъ кердаьнза [illegible] гарга да цхьаьнха бойлер товеча а. Тоаяь болх бе йолаеннай центральни отопление 4 система. Массехк цIеной тхоянаш тоадаьд. Iанга кийчдаь латт моттигера отопительни системаш йола 39 цIа. Дукха къахьийгад участка коллективо шийлен заIайзен хий ухаш йола турбаш хувцеш. Бакъда, де дезар хIанз а кIезига дац. Укх шера март бетта договор оттадьдар оаха спецуправлене начальникаца Е. Еникца отопительни сезон чакхъьалца тIехьагIа дерригa сантехническа балхаш цар кхоачашдергда, аьнна. Бакъда, хIанзалца цар хайра хIама дац е маца де болалургба а хац. Геттара къе организаци я субподрядчик доархIаш йола «Чечингремстрой» треста чуйоагIа РСУ-1. III-ча квартала графикагIа хийцна балхаш де дезаш бар ремонтникаш, цкъабакъда, геттара вхала лел цар гIулакхаш. Дерригнена цхьа жоп да цар лур — гIишлон материалаш яц. болхлой тоъац. Тхоай участка цIеноаш Iаьга кийча хилийтара кхо слесарь а вита, уж тхона эш заявкаш кхоачашъяра ахийта, ях сиг РСУ-1 дIавеннав оаха. Цудухьа низкъало за тхона бахача наьха заявкаш кхоачашъе, бакъда, шоай хур ду вахача кхаь слесаре наьха хьашташ дика кхоачашде гIертаж.

Тхоай квартиросъемщикаш раьза хилийтара тхоай хур деш оаха боля бой а каст-каста ниясло тхона хатараш а. Иштта Р. Люксембург цIерагIча улицагIар на номераш 25, 27 йолча цIеношка, Советскаин Толстой цIерагIчен улицашкара цIеношка турбашкара хий чакхдуал ьнна заявкаш кхаьчай тхога июль бутт болалуш. бакъда, цох хIанзалца даь хIама дац. хIана аьлча, уж заявкаш кхоачашъеза П. Кулиджанов керто латтача «Водоканалтреста» болхлоша доагIача тайпара кхоачашдац шоай декхараш. тхога материалаш, экскаваторащ, кислороди ацетилен ма дац. ахар. Цул совгIа, белгалдаккха деза шоаш хийпровод тоеча хана цу чу цар гIум ахийта хилар. ХIанз каст-каста ух тхо долча нах хий гIомарца цхьана ух, ерригa краныш, запорни вентиляш тоахаю, наьш дотъкъаш. На шоашкара ьнна ледарло дIаяикха дага а бац треста болхлой, хIаьта бахача наха хьалхашка м тхо ма хулий бехке.

Вайна хоаш да дерригa а болх беча нахах тийша долга. Из дика кхетаду оаха, цудухьа КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша, къахьегама коллективех долча законо дIаделхараш кхоачашдара чIоагIа терко ю оаха. Дисциплина тоярьь е шил декхараш диаза кхоачаш ца даь цхьа саг эштапаш оаха бехктокхаме ца озаш. Иштта бехктокхаме шоай оаха корта бохо малараш мелара гIера хинна слесараш Никитин Вадим, Амерханов Михаил, кхыбараш. Балхара мукъавалийтав ший декхараш ниачаш а ца деш, мича лела ца хоаш лийнна тхоай инженер Е. В. Ершов.

Атта бац тха болх. цудухьа геттара доникха баркал аьла лоа шоай декхараш хьалхьала кхоачашдеча тха къахьегамхоша М. Давыдовайна, С. Иваркаевайна, Р. Алиевна, Г. Горбачука, А. Исанджаниина, В. Мосейнова, кхычарна. Нахаца Iимерза, цар сий деш бола къахьегамхой ба уж. Цхьа бутт ах бутт мара ха йисаяц отопительни сезон йоладла. Дог тийша да тхо Iай тха участка цIеношка йIайхе хилийтара мел эшар оахоша дергхиларах.

З. ЕРЕМЕНКО,
Заводской райисполкома ПУЖХ чуйоагIача ЖЭУ-3 начальник.

Новкъостий чIоагIа цецбоалаш хьинар долаш ба мехкарий Беталгиреева Тамарен Токаева Руманин. Грозненски швейни производственни объединене уж болх беш бола дукха ха [illegible] лоацача хана хIара бахьара тегачара 5—6 операци нараерзаяьй цар. Нагахьа моллагIйола хIамаш тега мотористка цхьа бахьан а хийсденна балха ца йоагIаш йисача, цун метта а этта болх бе ховчарех я царех хIарайр. Массаза а смении заданеш тIехкхоачеш а ю, хьинаре къахьегаш хиларца дуккханеша лоархIаш сий деш ба комсомолкаш.

Хьинаре даьнна ловц цар юкъарча балха тIа а. Комсомольски прожектора члений декхараш а цIена кхоачашду цар шинне.

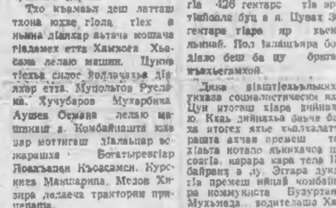

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) цхьоалагIча цехера дикагIйола хIамаш тега мотористкаш Т. Беталгиреева, Р. Токаева.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ГОРИЗОНТ ДЕХЬАРА

ФРАНЦИ. Див яхача нормандеки городе «ПЮК» яхача химически концерна предприяте болхлоша яь протеста демонстраци. Завод дIакъовла аьнна диренце яьча решенена духьала баьяяаб уж. ВКТ профсоюза моттигерча кулгалхошен активисташен хьаллаьцад болхлоша цкъйса дIадехаш дола гIуллакхаш. «Юманите» яхача газета тIара хьийна сурт.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КЕРТТЕРА ДЕ ЛЕРХIАР — МАШАР ЧIОАГIВАР

Американски сенаторий группаца къамаьл деш Ю. В. Андропова отталь космоса милитаризаци елга дIадаккхара хьакъехьара а Советски Союзо ООН Генеральни Ассамблее юкъийта аьнна дIачуенна а йола керда советски предлоажени массе а моттигашка шерра багаяха юкъаш я. Кхьметтел США а НАТО кхьча мехкий а аьттехьара кепайоалув а мукIарел данза даьниадац дуьнар СССР-ан США-нeн юкъера гIулакхаш кердача тайпара кхуьура дIадаккхара йола керда торонаш хьеллаш цIенхаштта Советски Союза инициатива хилара. Белгалдех советски предложенеша малхбуэен общественни мнения чIоаттIа аьлар еш хилар. ТIема духьаларча болама гIозарашка чIоагIа хьашт а долаш белгалдовх. Советски Союз дIахо а машаре накъьагIа тIатIаш я яхаш, арахьарча политика инициатива чIоагIа бе я елла.

Космически аренашка спутникашта духьалара герз кхычарех хьалхагIа юкъедоаккхардац аьнна дола СССР декхар дуккагIйолча обозревателаша лоар I космосе гераш Iоадара бола кхерам дIабаккхарга дуга никсагIа бола лостам санна. «Нью-Йорк таймс» яхача американски газето цунца дуззадена Рейгана администрацена тIехдетт «атта хила йиш йолча хIана аьлча, американски сенатораша вIашагIкхийттача хана Ю. В. Андропова дийшар цу тайпара доландаь, герза космически системаш екхара хьакъехьара советско - американски барт бара меттеа. ма дарра аьлча, космосе гераш Iоаделга дIадоаржаде лаьрхIа из хиларех».

«Нью-Йорк таймс» яхача газета тешалагIа, тIема кийчо цхьатарра хилара бовраиал тIехбоала а хоадам боллаш соле яккха а торо хургья моттаж космоса кIоаргалешашкара эрсашта куралаш е безам бараштa организационни дара йолнлга Iалашдергдола космически командовани оалаш яр США хIанз хьаний. «Седкъашкара тIемаш» дара йола хьаькъал доаца планаш кийч а еш спутникашта духьалара герзий системаш хьаелга сиздешa царна тоххамаш де кийчлуш я Пентагон. Из дерригa а ерригаа адамлена валар тIаоттар кхерам болаш хIама да.

Советска Союзо ООН Генеральни Ассамблеи XXXVIII сесcе юкъийта дIачуеннача космически аренашка а космосера лаьттана а тоха йиш йола гераш дехкара хьакъехьарча договора проектагIа лаьрхIа да лаьттара. фегари, космически [illegible]

поста гу американски сенаторашца къамаьл деш Ю. В. Андропова СССР-о арахьарча политика даьккъе де лерхIар машари дунен халкъашта юкъера кхерамален чIоагIъяр, халкъашта сатIийна вахар Iалашдир. эггара хьалха ядерни тIема кхерам дIабаккхара наьнъаца а деш. аьнна дешаш гIулакхашца кхоачашдеш хилар. Советски Союз дIахо йодаче хана а хургья унхаза тIатеIIан лерригIен гIулакхаш чакхдоахаш, беркате, вIашш гIойле йолаш цхьана гIулакхаш леладе, ерригача пачхьалкхенашца вIашш барта хила кийча а йолаш.

ДЕРРИГАЧА ДУНЕННА ТIАХЬОЖАДАЬ ЛАТТА-ГЕРЗ

Малхбуэса а Малхбоалеи а ах шерашка лаьтта а фордаш тIеи океанаш тIеи а вIалле ца хиннача тайпара провокацеш еш ший нцзаш дIахьокхаш я США. Дерригача дуненна Iовлашув тIалаьца латт американски флоташ «сиха дIадоаржадеш дола» интервенционистска цизаши.

Центральни Америкеи Карибски бассейнен кхо кIирa хьалха йолаеина «Биг-Пайн» яха американо - гондурасски маневраш хиина ца Iеш 23 августа деш дIайоланай шеррача масштабагIа еш йола 32 тIема кема. цу даькъе «Инделенденси» «Джон Ф. Кеннеди» яха авианосцаш, 16 крейсер, эсминцаш, фрегаташ, хIаьта иштта ший атомни хин кIалгIолла лела лодка а юкъе долаш еш йола «Ридекс-83» яха тIемафорда учене. Царка IотIахташ я «Униdас 23» лаьаш кодови цIи а йолаш Тихи океана къулбехьарча даькъ тIа еш йола американо-чилийски тIемa-форда учениш.

Гаргарча Малхбоалерча исхиашка. Персидски залиме, Африканское Роге хIанза чакхъьнай «Брайт стар-83» яха маневраш. Цхьабакъда, американски «сиха дIадоаржадеш долча пизашаш» цу районе «США яиз дIахьокха гIерташ леладер» дIахо хьош да. 20 августе лена дIайоланай «Истери Уинд-83» яха американо-сомалийски учениш. царна юкъеаза американски пехотинцаш, авиадесантникаш, «Карл Винсон» яха авианосец, «Тарава» яха вертолетоносец а долаш.

22 августа йолаенней Японски форда тIа американо-японски учениш. Цу Лаьттан шера йокх оагIорахьарга йисте чIоагIа йоаржаяь кийчъеш латт сентябре—ноябре хургIйола «Крестид Кэп», «Рефорджер-83», «Отм Фордж» яха маневраш. Алхха царех тIехххьарчарда даьакъа лоацаш хургва 300 эзар гарга саг. цу даькъе Малхбуэси Европе дIадугаш дола лаьрххIа довкъош а долаш. «Американски байракх дIахьокха», «кинонерайн диломатия», «йокъаа чхьонкар» яха политика лелае гIерт Вашингтон дуне тайп-тайпара районашка делаш дола тIема кхохамаш хкуурхаш, кризисни хьалаш чоалхие даха, кердаьрашта хьаде, дукхахьа шоай лелае юкъе тара хьоадакха дола тIемаш шерде, ладахь шерде провокациеш а еш дIадоладе.

Вьетнамски тIом хиначa хана деш шийн йоккхагIа хиллаза йола Центральни Америке хьожаеш йола США экспедиционни корпуса хьалхашка оттаду эггара хьалдара декхар да революциони Никарагуа хьалха а кортамукъале бахьан долаш пацхьи цхьана хиниар а юкъе [illegible] йицара хьалха а [illegible] «Сальвадора» тIаьхьо коттабиеча кхерам тIатессар. ДIахо йолача хана уж де гIертар да шьшка [illegible].

Кердача советски инициативех деш халкъашта ... [illegible]

Дерригача дунен халкъашта юкъера шеррача общественни [illegible]

бийнаца цу регионера къамах кортамукъалех дерригa низаш тоIаделга, цунна цхьана монополистически капитала, эггара хьалха американечуйн, низашта духьала дола Латински Америка кхьче халкъашта корта болаш урок яле а лерхIаш.

Контрреволюцена экспорт елга масса хана хила а хиннай й а а империализма политиках дIаиттасташ йоаца компонент, цун экспансионистски чулоацам, халкъашта духьалара дун гIулакхаш хьахьокхаш дола хIама. Цхьабакъде, туш да, «каноперкий политика» тоадуш лаьтта за дIалхей. Ний са ван США дерригa дуне гера тIахьожадаь лоаттаде гIертилга. Вай замалехь къамий кортимукъале бахьан долаш лоаттабу къовсам тIехь-тIехьагIа социальни революцеш, общественни вахара лардаш а хувцаш аьхха вIашагIкхетача хана, контрреволюцена экспорт яра тайп-тайпара варианташ каст-каста харцахьа худ.

ПХОРЧИ ЧХЬОНКАРАШИ ХАЛКЪА ДУХЬАЛА

Цхи кIира дезад Пакистане Зия-уль-Хака репрессивни военни режимана духьалара массови халкъа выступленеш йола. Правительствана духьаларча митингаштен демонстрацештен юкъе даькъа лоацараш духьала баьниаб тIема хьала, политически партей болх бехкара. болхлой, профсоюзни, кхыдола общественни боламаш тоIадара, цIаьхха халча даьккхача къахьегамхой хьала.

Диктаторски режимо Пакистанех американски империализма хахлархо а дIахийкабаьза болча Афганистана духьаларча тIема керттера плацдарм а яьй. Доал деча военни хунта хIара денна шерду мехка милитаризаци елга. Бюджета ерригача расходех 43 процент гарга лараш тIема гIулакхашка дIаухийт. хIаьта экономика банкротствага кхоачаш латт.

«Гражданское неповиновение» яхача лоаункегIа демократи отталра тIехьарча шерарча боламе вIашагI а кхийтта къахьегамхой тайп-тайпарча довнъоша, эIамигача буржуазе, интеллигенце хьадех Iелаьмате сиха военничар доал делга дIадаккхар, политически гIулакхашта чубекхараш мукъабовлийтар, бахача наха демократически бокъонаши, партIатонаши лар, 1973 шерарча конституце ларда тIа массане а юкъара хорнамаш дар. Къахьегамхой выступленешта правительства жоп лу полицейски чхьонкарашца, бIаргаш Iуржача газаца, каратели дхорчашца. Из бахьан долаш итташ нах боабаьб, эзар сонгIа саг набахта чукхоссав. Массови выступленеш йохаяра , за дарра аьлча. Пакистански бIуво мехкарчу 11 города [illegible].

Цхьабакъда, къиза ета репрессеш кхерадаь дац пакистански халкъ. Из дIахо а кхьовсаш лоаттабе а котало яккха а лаьрхIа да. Демократи отталара тIехьарча болама кулгалхошта тайзар дах дуккха нах лувцаш чубекха бале а, кхиерчолевой судаша ниямин дол а вентимарлени режимана духьала тIемарлени манифестацеш дукха юкъе ух мехкара керда-керда районашка. Цхьолчa городий улицашка хьахиннай барикадаш. Ларкане демонстрантийна мукъабоахаб моттигерча набахта чубахка полизахьоечен брамаш.

Доаваш да ноаха Iазал тIаьлоаттадерий раза лаьтта.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

БАЛХАХ ХIАРАНЕ ДОГ ЛАЗАШ ХИЛЧА

Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода коа хьалтеха доьллача цIеча улга тIа яздаь латт: «Коммунистически болама 25 шу дизаре накъабоьлаш красномолотовцашна лаьцна социалистически хьье хьалхара моттиг яккхар. ЦIе байракх урагIхьийтин ингайлаIча цеха коллектива «Сийна»», аьнна.

Из байракх хьалхара урагIхьаьккхинарг цу коллектива «сийна». Из каст-каста хуьлу хIама да. Дукхача хана дена толамаш доккхуш хьайоьлу из коллектив.

Атта бац цехера болх. Бакъда, цох бIухьэжабеш вац цхьа а.

Доккхий декхараш тIаийца дIадоладир цехо пятилетка кхоаIага шу. КПСС Центральни Комитета ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша кхьа а чIоагIъелар цеха партбюро секретарь, мастера Магид Якоб Моисеевича.

Белгала чIоагIъелар къахьегамен производственни дисциплина. ХIаране бехкто... кхам лакхбелар. Дукха гайзар цох хьадаьина беркат гучадала.

Цехерча бригадашта юкъе латтача социалистически хьье хьалхарча моттиге а цартбюро члена Вербицкий Виктор Андреевича кулгалдеш йола аьшпашьярхой бригада.

Цкха сийна урагIхьийтича байракх кхьe хьалтеха довлла, «ДикагIйола бригада» аьнна тIаяздаьна стенда тIа дIаязьна а из. ХIьата бригадан членийн цIераш а, Вербицкий Виктор Андреевича портрет цу юкъхерча завода Сийлен улга тIа хьалтеха доьл.

Из бригада шийна харжина Iалашо кхочушъяба Iеш ю, массe а хана дикагIдар, пайданегIдар лахаш я. Цо творчески, коллективни уйла ен бу болх.

—Тха бригада комплексни я, бригадин формагIа къахьегам вIашагIбиллина а хьанна болх беш яр, — кхаш доьш Вербицке. — Массене а цхьатара болх хьабора. Ер са да. из хьа да са дайцаш дар таа ка ца йоаллаш, дуьц... цо. Смена дIайолаеча хана массаза а болх дIаболабара кийчо е езаш хулар. Смена яьккха баьннараш дIаболхар. Массаза а хилийтадар болх дIаболабера кийчо [illegible].

[illegible]

Заводе меттел. кхычахьа а керда хIама дар скводной бригада хьаяр. Завода къахьегам Iилман хIийзен тIа кIаштIехьбаккхара отдела начальника Цуров Султана [illegible].

[illegible]

Цу бригаде хьа а хиннаб, дукхача хана дена хьинаре къахьегаш а ба юбилейни медалаш йола, дукха сийлен грамоташ йола коммунистически къахьегама ударникаш Карпцов Александр. Есаулов Николай, Шахтарин Алексей.

Цехе дика къахьегархо толамаш доахаш [illegible] Николаевича кулгалдеш йола бригада а.

Дукха ба цехе «коммунистически къахьегама ударникаш болх. хаддаза шоай плани тIайна декхараш тIехкхоачашдеш хьаболх болхлой. Царех ба штамповщикаш - шаьлиникъашар Черноузуб Николай, Карнович, коммунист Муртазов Хьамид Абдурахманович, кхыбараш.

Социалистически яхье хьалхара моттиг дIалоца да бац цхьа болхлой.

Ю. ТЕГАЛОВ.

МАЬКХАХ ДОЛА ДОШ

Маьхк... Ялат... Iаламата хьамсара хет вайна уж дешаш. Къаьстта, сийдола моттиг дIалоац цар вай кхетамчу. Фуд цун бахьан? Цу хаттара жоп лу гIалгIай поэта Осмиев Хьамзата мугIарашка:

Кхаьна бIаргаш
сийрдадоах Iа,
Ялсе маьлха низах юз Iа,
Цудуть массе сага эш хьо,
Дега йоаххал тава фийг.

Iаламата дукха дзараш хьахиеллад адамий хьаькъало, гоьзало. Чама а марза а да уж. Цхьабакъда, истола тIа, кхмел дар аьнна, церна юкъе маьлх ца хуле, дзар дзар а дац.

Ахархо... Дунен тIа эттара къаьнегIа йоача специальность ца! я из. Ахархочун мухтех, цун хьинарах тийша да халкъа рузкъа, мехка хьалторо. Мохк санна, халкъ санна тешаш да ахархочох яьтта а. Ахархо тIа ца веча къен мисттен дус из. ХIаьта, ахархочо хьаьстача хьаьлл ший эррига гензаш, уж безама, камаьрша дIалу.

Маца волаваннав сар ялат дIадаа а хьалхаде в? Археологашта корадаь эттара къаьнегIера кIи буртигаш вархI эзар шу долеш да. Шумерски паччахьаллхзана кхадаь хинад уж. ХIаьта, хетачох, саго кхи а хьалха цередарзадаьд ялат.

Дунен махкашта юкъе эттара дукхагIа хIа дIадуе Советски Союза. Вай кIина хьай 40 миллион гектар да. Виъ миллионел совгIа механизатор ва вайцига ялат кхедеш. Царех дикагIа болчар цIераш берригена махке йовзаш я. Деррига халкъо сий ду дешо ялат кхедеча дошача куйгий.

ГIалгIай поэта Яндиев Джамалдина дешащца эла безам боагIа:

Гезаьча куйгера,
Маьршача уйлера
Беркат дах,
Дошоца пепиц,
Сухалба екаш,
Ялатеш латташ дал

Поэта санна, моллагIча сага а дог гIоздоних хьийкъа латтача кIи кенаш бIаргадайча. Вешта, ахархо ше а ва поэт. Поэта дог чудоалл ахархочун а. Уйлаш а поэта ераш санна цIенан беркатен а цуя. Ахархочоан поэтан кьалхашка латтан дектараш а юкъаре да: керда хоаза хьакхоллар. Ахархочо сега дегIа лаьрхIа маьлх хьахолл. Поэта хьакхоллар сиина лаьрхIа йола маьлх а — поэзи. Вай вахара поэт санна везау ахархо «Оапхазар» яхача поэма тIа Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэтесса Ахматова Раиса. Поэма кетаь а Социалистически Къахьегама Турпалхочуна Катерманов Оапхазара. МугIарочa механизаторагара КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретарага кхаччалца, иштта ба Оапхазара вахаре никъ. Цу наькъо цIаьнха а къаьгта белгендоакх мел чIоагIа халкъо сий деш, мел чIоагIа лоархIаш я механизатора професси, мел хаьга мах бу халкъо ахархочун къахьегам а.

Шоайла вIашu ниссбу ахархои поэти Нохч-ГIалгIай Комсомола преме лауреата Чахкиев СаIида а:

Иштта воал поэт а денна,
Бокъо йоакхаш шийна.
Ахархочо маьлх пуш санна
Маха дош ле, дийна.

Эттара дезагIа, эттара хьамсарагIа долча хIамашта юкъе йоат маьлха цIи Арчаков Сулиа:

Со веъа Даьхенна кипа
аьнна пайдена:
Хургдоацаш оасарал диньа
цун кха
Лекха поха озе безам
боацаш
Маьлха хьен етталуш
хилийта цIа.

Поэташа маьлха хам иштта лекха бара бахьан из хIама поэташта алхха шоешта дагадохар дац. Халкъе уйлаш я поэташа шоай мугIарашка белгальъяраш, халкъе социальни, философски, нравственни постамаш да поэташа маьлхата тIа даькараш.

Ялатах йола ший уйлаш халкъо кицашка дIачIоагIъяй, Iаламата йоарга, доккха хьекъал да гIалгIай кицашкара дар: «Шелта иряьчо велар дикьад, пух кроавчо дезал кхобаьба», «Гота сацача, меIа хаххадаьннад», «Аьхки хьоа ца кхойкхача, Iай хьй а кхийкхабаца». Лаьттацера цхий базам, лаьтта лархIар, цун сий дар къаьгта хьахьакхад халкъо багахбувцамца фаьлгашка, легендашка, мифашка, маьлашка.

Халкъа дег чу хьахиене, халкъо ший дегаца лаьтта, цIенаь уйла я гIалгIай поэзи вард аллачарех цаI волча Озиев Салмана мугIарашка аьсар а:

Хьоца даькъал да тхо,
паьтта,
Iа хьай беркат тхона да.
Къахьегачун баьнкаб аьттув,
Из ва хьона вола да...

Ахархочун вахар тоадар,
Дуне кхоабар хьо ма дий,
Тхона везац хьа хам боабар,
Оаха дема лу хьа сий.

Духхьал материальни ва лени хинна Iаьц ялат. Нравственни категори йолаш а да из. Къоастаде йиш йоацаш хоттаденнад из къахьегамца. Ялата къахьегами. Уж ши дош вIашu юхха латт вай кхетамчу. Кхетаде хала дац: къахьегамца мара хьахилац ялат.

Керда цIа хьалдеттача, тукаргалах мотт тоха чубех вай доалахой. Доаладаь нускал цIегIа чудоаккхача хана, цун керта тIа хьоара бедах хь тайп-тайпара хIамаш кьерцаш хиннай.

Дошта цIай санна ялъю ялат дIадуе ха, ялат чуэца ха.

Маьлха тIа кот йоазац вай. Эттара чIоагIагIа, лоархIамагIа боле дуя цунах буь.

Иштта чIоагIа лоархI маьлх халкъо. Халкъа дика хов маьлх хьаихолле атта доацилга, маьлх — дерригача вахаре нард йолга.

Плиев Махьмад-СаIида стехашца да ер дешаш:

Маьлха чIегалг — из а
маьлха
Лепа чIегалг!
Ше хьзача из Iоацуваш
ДIа цаI вол.
Кхер со цунга маьлхо
алар:
«Пхьорал хьегор!
Йовзаш вий хьо цу са
маьлга
Хала кхел?!

Укх шера дика къаьхьийгад республика ахархоша Даьхенна керда хьуаньем кхебаш, советски наха парте хьалхашка отталь Кхачан программа кхоечашъеш. Масала, Назрановски районе механизатораша планегIа чуэца доагIачул дукха а дукхагIа чуийцад хIора гектара тIара кIа, мукх, кон. Назрановски районерча совхозаша кIанзале Даьхенна дIачуденнад пленагIа доагIачул шозза дукхагIа ялат. Дика толамаш даьхад республика кхыча районашка а. Ерригача республике цIи хеза бе «40 лет Октября» яхача совхозера ялат лелдераш ГелисхановЮсеп, Кодзоев Бахьаудин, «Джалка» яхача совхозера Социалистически Къахьегама Турпал Саидов Бауди, «Сагопшинский» совхозера Гетагежев Хьажбийкар, «Красный пахарь» колхозера Еротин Николай, кхыбераш а. Дукхача ордений кавалераш бе уж а царна ниIсса къахьегараш а. Даьхено пахара мах баьб цар къинарча къахьегама. Халкъо сий ду цар. Поэташа кестабу уж стихай мугIарешца.

Аьннечунна тIатоха доагIа цхьаькха а цхьа лоархIама хIама: советски наха маьлх — машара маьлх а. Къахьегами ялати машарца дувзаденна да советски маьлха санхетамчу.

Халкъашта юкъера машар чIоагIа хиларга сатувс советски наха, кIи канашта цIенкха а тIама але гург ца хиларга сатувс Чахкиев СаIида аьннача тайпара:

«Iаьржача паьтте
Ялатеш кхедер
Ма бий машар—
Цудукъ вайна машар хи»

ГАГИЕВ Гирихан, поэт.

ХАЛКЪА КХОЛЛАМ

ХУДОЖНИКИЙ ВЫСТАВКА

Укх деношка дукха вах гулбелар Назранерча тIема а къахьегама а сийлен музее. ХIаьта, уж гулбалар ший бахьан долаш дар. Эттара хьалха музее хьаеллаш яр моттигерча профессиональни а самодеятельни а художникаша даьча балхий выставка. Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш, царех цхьаккха а художника балхаш гойташ хинадац хIанзалца, уж дайзадац вежа. Малаш ба-те уж художникаш? Царех ба тайп-тайпара балха говзалаш йола, тайп-тайпара уйлаш йола, дуне дезаш а, вахаре хулаш дола лоархIаме хIамаш, цун хозал зе ховш бола нах. Бакъда, уж хьерчабер цхьа хIама да: , берригаш а изобразительни искусство езаш бола нах хилар.

Художникий выставка хьаеллаш къамаьл дир КПСС Назрановски РК пропагандеи агитацеи отдела заведующе И. Муцольгова. Цо аьлар:

— Тахан Назранерча музее эттара хьалха хьеелл профессиональни а самодеятельни а художникий балхий выставка, из лоархIамера событи я. Вай района къахьегамхой хьоиаргба цу выставкага, хIаьта боаггIаш бола мах а цар бергба. Белгалдаккха деза, выставках церна бокхха кхаъ, совгIат хургхелар. ХIана аьлча, моттигерча наха юкъе иштта говзал йолаш нах хилар за а да доккха совгIат. Тахан хьеллаш йола выставка художникий юкъьанцара гIа ба, бакъза вай теш, тешаш санна хьежарг а да цар шоай вердача балхашца воаш гIадкхуларга а цар говзал дегIаахарга а. Юкъаг йолаш я. хIаьта шкъа дIаволавеннар шка а ца увзалуш ший никъ дIахьош хуле гаьна варгва.

И. Муцольгова ма аллара волар гаьна воал, хIаьта кIаьд ца луш къахьега деза художникаша лакхадениа кхача, наха тоам бергбола произведенеш хьакхолла.

Выставкага хьайна гулбелла нах цIе лента хоада а дий чубоал выставка кийчъяьча зале. Цига из выставка кийчъярашта а художникашта а доккха барвал оалаш къамаьл дир исторически Iилмай кандидата Х. Ахиева:

— Укхаза гойташ дола картинаш яздаь бола берригаь художникаш сона гаргга бовзаш ба. ХIаьта а цецваьлар со цар выставкага кийчдаь балхаш бIаргадайча. хIана аьлча республикански музее хилац кхы дикагIа дола балхаш. Пхиъ автора балхаш шоайла тара доацаш, шоай белгалонаш йолаш да, царга хьежача из боаьъоца йола поэзи я ала деза. ХIара художника картинаш шоай за тара ца хилар да уж яздаь бола автораш дуне алха шоай бIаргэшца зуки хилар, шоай уйлаш картинашка хьахьокха ловш хилар. ГIалгIай художникаш хинна бац ала йиш яц, кхоачам боаш за кIоарига говзал а йолаш хинна художник Даурбеков ГIаьзи дагавехача. Иштта шоай говзал даккхеш болх беш хIана гучабаьнна художникаш дIаболхе цар аьттув хургхиларах шеко яц.

Выставка хьаелл профессиональни художника Имагожев Ахьмада балхашца. Массехи аьнна а дош ала деза цох. Имагожева бархI класс чакхъяьккхай Наьсар-Кертерча юкъерча школе, цул тIехьагIа из деша вода, 1974 шера город Орджоникидзера художественни училище, тIехдика из училище чакхйоаккх цо 1979 шера. Цул тIехьагIа советски Эскаре гIулакх де вода из, цIавеча балха вода Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, художник волаш хIана цига болх беш ва из.

Имагожевца къамаьл хилар са.

— Са балхашта юкъе цхьаккха а бац доацаш дола, хинна доацаш дола хIама хьанийца, сайгара дага а лийха баь болх. Картинашка аз хьахьекха моллагIа хIама ший дард йолаш да. Вай мехка дукхача моттигашка хиннав со сай картинай хургбола турпалаш зуеш, царех я БАМ, Тюмень, кхыдараш. Сентябрь бетта Ростове хургъя Къулбахьев - Россе зональни выставка, цига кхо болх бехьяйтаб аз.

Назране хьайийллача выставке гойташ ба Имагожева ниъс болх. Тайп-тайпара хиташ чудоацаш, шоай кIоаргта маIан долаш, говзал йолча кулго дехна хиларца белгала да цув картинаш. «Нальгиев Мандре» яхаш да художника картинех цаI. Цунга хьежача дагадох Зязиков Бахьаудина «Турпала вахарцара ниъс да» яхача повеста тIа дуацаш дола хIама, картина тIа гуш а моастагIчо йоагаеш йола Сурхо-тIе, хIаьта царцара моастагIал, чIир лехар Нальгиева дег чу мел чIоагIа да хоалуш да цун бIаргашка хьежача, юхе вийна улла кIай аьсар бIаргавайча. ХIаьта «КолойкIант» яха картина эттара чIоагIа шийна терко тIаозаш да. ГIалгIай фольклора тIа вувцача тайпара из хьахьокха вIашIIехьдаьннад автора, чхара айяь латтача цун хIара дегIа маьжено хьагойт из мел низ болаш сат хиннав.

Выставке эттара дукхагIа балхаш гойташ да самодеятельни художника А. Хашагульгова, уж 50 болх ба. Цо ше яхачох сурташ дехна из волавенна пхи шу мара дац, бакъда, цо яздаь картинаш дикка теркам гIаозаш да. Аьхха бIаргаца шийна а ца Iеш дегаца хIама зувш дахьна да царех дукхагIдараш. Къаьстта а белгалдаккха доггIа автора «ТIаргам» яха картина. Доккхача цу картинага хьежача гIалгIай къаьнача юрта а кхаьча цу тIа лашта юкъе ше латташ санна хет сага. ДукхагIдола балхаш Хашагульгова хетадаьд лоамашта, гIалашта, лоаман Iалама. Из ма дарра хьахьокха цун карагIдаьнад ала а деза.

Бархаиоев Iийса Назранерча РОВД болх беш вола шийтта шу да, бакъда, цига болха вакалехьа дукхха хьалха волавенна из сурташ дехка. Болх атта беце а цун ха корайоагIа шийна дезаденнача гIулакха. Выставкерча цун ворхI балдага хьежача, гуш да цз патриотически лостам бола, чулоацам бола картинаш яздеш хилар. Цуя тешал деш да «Легчик-истребитель Оздоев Мурад» «Хьехам», «Наьнага язйе наьхат» яха картинаш. «Хьехам» яхача картина дагаухийт тIема хана шоай къонгаш тIем тIа накъа а боахаш царна хьехам луш хиава кхоаной. Иштта ший шин воIа, уж тIем тIа бахале царна хьехам луш ва къаьна да. Цу тайпара Барханоева картинаш кхувш йоагIача къоначa тIехьен патриотически кхетам луш хургда.

Кхы а шин автора балхаш да выставке. Царех цаI кхалсаг я. Из я А. Базоркина. Картона тIа а фанера тIа а баь бараьтта цун болх ба гойташ. ХIарабар ший маIан а чулоацам а болаш ба. ХIьта из сурташ дехка йолаенна дукха ха ца хиларга хьежача цун хIанале цхьацца толам баккха а кхийнад.

Таниев Ахьмад Карабулаке болх беш ва. Цун белхаш чакхйоал выставка. Къоаламца, тушаца. нкъметел кIорацa а дехка да Таниева сурташ. Цул совгIа, цун дика хов дахчан тIа сурташ дехка а. Иштта дахчах хьаяь я выставке гойташ йола къоаночуи юхь.

Выставка хьайийллай, бакъда, цун мах бе сихлургдац вай, боагIаш бола цун мах бергба Назрановски районa къахьегамхоша, хIана аьлча, из царна хетаь а лаьрхIа а я.

С. АРЧАКОВ.

Грознерча экранаш тIа

«ДЕМИДОВГIАР»

«Эрсий халкъа къайле, сийле йовзара дикка а кIоаргта а довза деза цун дIадахар: вай истори, цун овла, эрсий оамал хьахинна йолаенна трагически а кхоалама а ханаш». Уж дешаш аьннар ва А. Толстой. «ДемидовгIар» яхача свердловски кинематографисташа даьккхача фильма эпиграф хила мегаргдолаш да уж. Фильм довзийталехьа дага ца дийхача нийса хургIаш Урала истори дика довзаш хиннача цIи хезача сказителa П. П. Бажова дешаш: «ХахьатIаэттай пачхьалкхея оагIорахьара царна карагIдаьнначун мах бе а Петра новкъостий санна хьалхара ДемидовгIар хьахьокха а. ХIаьта уйла е еза корорггбий-те Петра новкъосташта юкъе ДемидовгIар Никитаци Акинфаци нийсбала могаргдарий». Уж дешаш да исторически кинолента даькха аьлча кинематографисташ тIахьийхараш а.

Урала промышленность хьахилар а чIоагIъялар а, болхлой класс хьахилар а, Петр ваьха зама а я вирама тIа гуш яр. Петр I ше дийна волча хала а столице Демидов Никитана «дото статуэт» оттае лаьрхIа хинав. Иштта йоккха сийле яьккха хинай тульски аьшкалхьаро ший хьевкъалша, говзалца, низаца. Уж тайпа нах безаш хиннав Петр, цудухьа цо Урала лаьтташ дIаденнад Никитанен цун воIа Акинфевая, цигара, руда лаха, заводаш хьалъе, йоккхий топаши пхоарчк хьаде аьнлад царта. Цар гIулакх дика даI а дола.

Фильма алхха керттерча турпалех дийца ца Iеш. Акинфиен ахархой йоIа Марьяьнан юкъерча безамах а дуаш. Бакъда, керттердар да ахча тIехьаваьннача сага дегIацара дика оамалаш дIакъаст яхаш, сагацара дика мел дар дув яхаш картина дувцаш хилар. Из дике гойташ я Демидов Акинфе оамалаш.

Фильм даькхад вай мехкарча тайп-тайпарча моттигашка, хIаьта демидовски заводий пенаш хIана а латташ да Урале. Цу картина сценари яьъяраш ба сценаристаш В. Акимови Э. Володарскийи, режиссер — РСФСР халкъа артист Я. Лапшин.

Фильме ролаш ловзаеш ба цIи хеза актераш: Е. Евстигнеев, Л. Куравлев, Л. Чурсина, В. Спиридонов, А. Лазарев, кхыбараш.

Е. Симоновас, Н. Каравелнова, В. Евграфова, Л. Грищенкос, кхычар.

◆

«ШЕ ВОЛЧА ХЬУ БIАЬХА НИКЪ»

Иштта цIи йолаш да Ленинградерча кинематографисташа: сценаристаша В. Габриловича, С. Розена, режиссера Н. Трощенкос даьккха керда картина Советски кинодраматурга Габрилович Евгене йоккха говзал я дувцаш дар сел доккха. лоархIаме хIама деце а цунца кIоаргта социальни, психологически дар.

Талант йолча наха юкъе хул низ болаш. шийна хIама Iотта вевачоа духьалъотта ховш бола нах. ХIаьта кхы тайпа нах а хул — сиха дета чов хулаш, шоай низ дани а шек бувлаш. Тlахкхя из талант яр кхалсаг яле? Миштa ювзаергья из безамца а дезалца в? МаллгIа хоржаргдe царех вахаре? Из да вайна кердача картина дувцар.

Фильме ролаш ловзаю

◆

ЮХА А ЭКРАНАШ ТIА

Юха а Грознерча кинотеатрашка гойтаргза «Ленфильм» яхача киностуде даькка «ЙоIи Гранди» яха, режиссера В. Садовске ше В Ежовца цхьана язъяьча сценарех даькха фильм.

Ший цхьа тема йолаш ва В. Садовский — из я спорт. Цу фильме юшар я говраш хаххара спорт. Аяхха дика говр хахка ховш хинаавар аьнна котало яккхаш спортсмено, цул совгIа, говр а сагa шоайла кхеташ, безаш хила безa. Иштта йоах картина автораш. Иштта ба картина турпалаш, цIи - хеза спортсменка хила безам болаш йола Кошевая Маринаи йоIа тешаме йола говр Гранди.

Маринай роль ловзаеш я актриса Дюжева Марина, хIаьта Гранд — Пятигорскерча говрий заводера «Отпор» яха бакъалт.

В. КОВАЛЕВА.

МУЗЕЕРА КЕРДАДАРАШ

Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музея болхлой наст-наста хул вай республика районашка гIолла, цигарча къахьегамхошца чакхйоах цар беседаш, лекцеш, устни журналаш.

Иштта Назрановски районе баха хилар музея Iалама отдела заведующи П. Анисимови музея йоккхагIйола Iилман болхло З. Торшхоеваи. Анисимова «Назрановский» яхача совхоза, Яндарерча юкъерча школе, цигарча юрта совета болхлошта вийшар «Iалам лорадар» яха лекци, хIаьта Торшхоевас чакхдаьккхар устни журнал.

Устни журнала юкъе хаакъа лаьцаза наьсархой хьама торо хилар краеведчески музея фондерча тайп-тайпарча экспонаташка: «Лоамаш» яхача кIувсага, вайнахьа кхалнаха а маIаьа наха а бухкабаьча къаьнарча а хIана бувхабеча а гIирсага, И. Дутаева дахчах даьча сурташ, Дубз-Юртарча керамически фабрике хьаьча хIамашка, кхычарга.

Цхьаькха цхьа сакъердаме, теркам тIаозаш дола хIама дувца безам ба са. Дукха ха йоапаш краеведчески музее дера Москве яхача. 1892 шера яьча Л. Н. Баранника яздаь каьхат. Фуд наьхата тIа дувцар? Эрсий кхалсаго язду гIалгIай хьалхарча революционера Ахриев ГIапур дезал шийна бовзаш хиниаб яхаш. цар дезале ше хинна яхаш. Реальни училище дешаш бовзаш кхоике а АхриевгIар вежарий: Мухтар, МаIас, ГIапур шоаншта бахаш хиннаб йоах кхалсаго ший каьхата тIа.

Ше йолча бахкар дех цо музеера болхлой, сурташ а цу хакапа дувзаденна дола книжкаш а музея хьадала безам болаш, шийна дагадоагIачох дувца дага йолаш.

ХIаьта из йолча Москве баха ба хIана музея болхлой.

А. САЛИЕВ.

БОЛХ БЕШ Я АГИТПОЕЗД

Ялат чуэца долалеш юрта бахама къахьегамхой хьаштIа кхоачашде дагахьа Шалински районе вIашагIъеллар агитпоезд, цув кулгалде херкар Шалински районии культура Цlен директор Гарсанов Лечи Магомедович. Тайп-тайпара наха дIадехараш кхоачашде дагахьа цув юкъейоалайир райпо автолавка, хIаьта цу тIа болх беш вола А. Цураев даим а гIерт нах ший балха раьза хургбар де. массарна дIакхоачаргдолча тайпара товараш доаттаде. Иштта агитпоезда юкъе ва лор Мунаев быткомбината болхлойи.

Механизаторашца, кхаш леладерашца вIашагIа а беттлуш культболхлоша кийчъю «молнеш», хьалхе лелаерий сийна кийчъю къахьегама листокаш. Масала, «Искра» яхача совхозе сий а деш хоастабир комбайнераш Хатуев Рамазай, Автарханов Зялмаха, Аларханов Алхазур, Балатханов Гаирбек. ХIаьта Куйбышева цIерагIча совхозе а безбир: А. Эльдаров, С. Аюбов, Х. Юсупов. Иштта белгалбаьхар дикагIбола водителаш а. ХIаьта «Предгорный» яхача совхозера нах концертага хьажа хьагулбелча, хоза кийчъяьча «молне тIа» царна бIаргайра шоай дикагIболча болхлой цIераш.

Художественни самодеятельноста доакъашхой юкъе боагIача агитпоезде я «Апрель» яха вокально - инструментальни ансамбль. цун тулгалхо ва Шавлаев Супьян. Дика йовзаш я езаенна а я из коллектив шалинцашта. дика кийчъяь а отталь а я ансамбла репертуар. цун юкъе я вайнахьа ашараш а иллеш а. вай мехкарча кхычи къамий иллеш. ХIаьта сакъердаме а сатирически а дувцараш дешаш вола Хадзов стана тIа араваьлча хIаране юхь тIа велакъажор хул. Беташ а ира юмор а сеш ба къахьегамхой.

Концертага а хьежа самукъалаьнкхача къахьегамхой тоэп я лоратара консультаци эза хатта безам бар хатта.

Шалински района агитпоездо къахьегамца сий даькхад ший, пох лаьца дика ха йиш я отзывий книжка тIа даь йоазан Iоднйшаза. Хоза хет болхлошта гитаристаша М Кантаева. М. Эльмурзаева кхоачашъеш йола концертни номераш. Оазаш нийса екарца. иллеш хоза аларца белгала я Дидигов, Хадизов, Ташаев, Абдулазимов, кхыбараш юкъебоагIа вокальни группа.

ХIара вIашIIхетаре юрта боахама болхлошта кердадар довзийта гIертал, программа тоеш эргабовкхаш дьайоагIа агитпоезд.

Д. РАНСОВА.

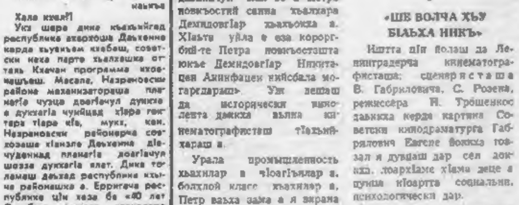

Гаьнарча Къулбаседен хьалхашка тохкамаш дара Подмосковье кийчъеш я КА-32 яха вертолет (сурта тIа). Из хьаьй Н. И. Камова цIерагIча конструкторски бюрос Поларни хьалашка форда кемаш доассадеча из керда машина. цув приборашши механизмаши массе а оагIорахьара тахка вIаштIехьдаргда. Бовраманшка диллача дукха йоккха йоаца цхьен соана тIа кхесташ ши винт йоалдаш йола из машина арахьа хьал а элла пхи тоннага кхаччалца беза мухь кхахьа йиш йолаш я. Деррига тохкамаш чакхдаьначул тIехьагIа халкъе беззама серийни вралеца йолаергйолаш я из.

В. ЯЦИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТОАДАР

Укх шера 27 августа арахьаьннача «Сердало» газета хьалхарча оагIо тIа кепатехача сурта кIалхара йоалуш иштта дешаш деза: «Экажевский» совхоза профкома председатель Ю. Чахкиев, доярки К. Кулаева, У. Ахаева, Х. Сурхоева, Л. Халухаева, У. Алиева.

ГIалат далийта редакце боккхал бехктIехкаме хьаьб.

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

Никъ барен экскурсий Грозненски бюро йоххай туристически путевкаш я укх маршрутегIа:

1. г. Грозный—Ессентуки 20 дийнахьа— 1 октябре денз 20 октябре кхаччалца.

Путевка мах 147 сом. Путевка маьха юкъе доагIа: автобусаца дIа а юха а вахар, кхача, чуIе моттиг, экскурсионни гIулакх дар.

2г. Грозный — Трускавец 20 дийнахьа — 7 октябре денз 28 октябре кхаччалца.

Путевка мах 248 сом. Путевка маьха юкъе доагIа: поездаца дIа а юха а вахар, кхача, чуIе моттиг, экскурсионни гIулакх дар.

Путевкаш эца йиш я профсоюзий комитеташка гIолла предприятешка, учреждеш, организацешка, никъ барен экскурсий Грозненски бюро укх адресагIа: г. Грозный, Орджоникидзе проспект, 36, кабинет 22, телефон 9-87-85.

ДIАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУПГА

Газет хьадара мах: шера — 4 сом 8 кепиг, ах шера — 2 сом 4 кепиг.

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенеш, агентстваш, общественни уполномоченнеш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 АВГУСТ

17.05 — Iилман - популярни фильм.
18.05 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла».
18.25 — Телевизионни фильм.
18.35 — «Халкъа тIахьовмана эиран».
19.00 — Киножурнал.
19.10 — «Вахьаделлараш лела дархой бIаьха къахьегам». Обозрени.
19.25 — Фильм-реклама.
19.30 — «Шоана, даьй воаной (нохчий меттала).

31 АВГУСТ

17.30 — «Кремле юбилейни концерт». Фильм-концерт.
18.05 — Нохч-ГIалгIайче гIолла.
18.25 — Киножурнал.
18.35 — «Коллективни подряд юрта» (гIалгIай меттала).
19.00 — «Сага кийнна» (нохчий меттала).
19.30 — Документальни фильм.
19.50 — «Телекъамархочо хеттар ду, критик ю хьехар ду...»
20.20 — «Вийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — Пятилетка цхьайтталагIа, шу кхоалагIа.

РАДИО

30 АВГУСТ

7.20 — Передачай программа. Хаеттамаш бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара Iуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Культура учреждеш Iана хьалхашка бола бе кийчъяра гIулакх мишта дIаду да». Корреспонденци (нохчий меттала).
8.48 — «Хьамсара республика» илли концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Къона зазанкo». Радиовыпуск (гIалгIай меттала).
9.45 — Музыка (гIалгIай меттала).
18.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Йолаш йола социализм — вахара керда качество». Беседа (эрсий меттала).
16.15 — «Къахьегама коллектива хетар термаш нцар» (нохчий меттала).
16.30 — «Юрта боахама хьалхаваттачарна». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — Н. Попов «Малх хьалбалара». Радиопостановка.
18.53 — Музыкальни программа.
19.25 — «СелаIад» А. Ведзижева дувцур.

31 АВГУСТ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «ХьамиIаш чуэца нийча дий?» Корреспонденци (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
18.23 «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Моршал да хьега, школа!» Концерт - композици (нохчий меттала).
11.15 — «БоккхагIчарна берех лаьцна». Беседа (эрсий меттала).
11.30 — «Цар тIом баьб Даьха лоравеш». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.45 — Къахьегамах дола иллеш (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоаттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Къахьегама коллективех дола закон — Социалистически демократи кердадар». (эрсий меттала).
16.15 — Миллионий ленински университет! «Дунен халкъашта юкъерча эрене идеологически къовсам ирбалар». Беседа (нохчий меттала).
16.30 — Халкъа ашараш (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — «Композитор А. Вивальди». Вахари кхоллами лагIонаш.
19.10 — «Лоаман ашараш». Концерт.
19.50 — «Бахчисарайский фонтан». Музыкально-поэтически композици (эрсий меттала).

ХЬОАТАЬЛ

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш моркхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш. малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш. фегера температура республике 23—28. Грозне — 25—27 градус йоалаш хила тарлу.

Нхсана моркхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегера температура бийсана 10—15 дийнахьа 20—25 градус йоалаш хилен тарлу.

Метеостанц.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехкенпха секретаря — 2-84-69; отделий: партийни дахара — 2-54-04; промышленностах транспортах — 2-85-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; письмо — 2-85-64; корректоре — 2-69-88.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-69-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05382. «Грозненский рабочий» издательстви типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4225.